

**АЎТАРЫТЭНАЕ МЕРКАВАННЕ
АЗОНАВЫ АПАКАЛІПСІС —
МІФ АБО РЭАЛЬНАСЦЬ?**

**ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ
ЦІ ВЕРНЕЦЦА СКАРЫНА
Ў КАРАЛЯВЕЦ?**

**АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ
ЗАСАНА ПАРКАМАНІ І АЛКАГОЛІЗМУ**

2 стар.

3 стар.

2 стар.

ГАСЦЁЎНЯ

**Сяргей ЗАКОННІКАЎ:
“КАЛІ АЙЧЫНА — НЕ ПРСТА ГУК...”**

4 стар.

ПРАЕКТЫ

Яйген ЛЕЦКА, ПАПАЎНЯЦЦА ТВОРЧАЯ КУПАЛІЯНА

5 стар.

**Віктар МАЦЮШЭНКА. НА ШЛЯХУ
ЯДНАННЯ...**

6 стар.

УРЫЎКІ З АПОВЕСЦІ

**Анатолий КІРВЕЛЬ.
“ЛЮБЧЫНЫ ПРЫГОДЫ”**

7 стар.

МІНСК, ЗАХАРАВА, 28. ДОМ ДРУЖБЫ

**ФОТАВЫСТАВА
“НЯВЕР — ЗЯМЛЯ НЯВЕРЦАЎ”**

6 стар.

НОВЫЯ ВЕРШЫ Валерыі КУСТАВАЙ

8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

11 ліпеня 2001 года

Цана 111 рублёў

№ 28 (2742)

E-mail: golas_radzimy@fut.by

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

Новабудоўлі сталіцы.

Фота БелТА

ПАСЛЯСЛОЎЕ

У МІНСКУ АДБЫЎСЯ ТРЭЦІ З'ЕЗД ЗГУРТАВАННЯ БЕЛАРУСАЎ СВЕТУ

Спяткотна ў Мінску і гарача ў зале Дому літаратараў было 5 ліпеня. Сюды, каб абмеркаваць свае праблемы, на некалькі дзён прыехалі 224 дэлегаты ад беларускай дыяспары з 25 краін свету.

У 10 гадзін поклічна прагучала беларуская сурма Уладзіміра Пузыні.

Раптам пачулася ўрачыстая музыка. Усе прысутныя разам усталі. “Гімн? Што за гімн? Музыка прыгожая... Недзе чулі...” — шэпт па зале. Гэта была апрацоўка Вячаславам Кузняцовым мелодыі з “Полацкага сшытка”. “Мы прапануем узяць яе за гімн нашага згурта-

— Закачэньне на 6-й стар.

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ

Штогод 12 ліпеня праваслаўныя беларусы адзначаюць свята Пятра. У сапраўднасці ў гэты дзень царква адзначае дзень слаўных першавярхоўных Апосталаў Пятра і Паўла. Яны ўваходзяць у кола дванаццаці Апосталаў Ісуса Хрыста. У хрысціянскім іканісе Пётр і Павел у большасці выпадкаў намалюваны разам.

У народзе Пятро надзяляецца рысамі сяляніна, земляроба, чалавека зямлі. Пятро ходзіць па зямлі ў выглядзе жабрака і карае скавальных і абьякавых да чужога гора людзей, ён жа ладзіць надвор'е, разганяе воблакі, што насыпае Святы Ілля.

У сённяшнім жыцці Пятроў дзень святкуецца як хрысціянскае свята з маленькімі ў царкве і дома. У многіх беларускіх вёсках на Пятро адзначаюць прастольныя святы.

Па звестках фальклорыстаў і этнографію мінулага, у асобных рэгіёнах Цэнтральнай, Паўднёвай і Усходняй Беларусі на Пятра “дзеўкі хадзілі “куміцца” з хлопцамі ў лес, што было своеасаблівым працягам траечных гулянняў. Кумаванне таксама магло праходзіць у адной з хат з удзелам музыкаў і працягвацца ўсю кароткую ноч. Дзёнідзе Пятроўкі насілі элементы Купалля, што вынікае з фальклорных крыніц.

Пятроўскія прыкметы і назіранні звязаны з летняй працоўнай дзейнасцю чалавека і прыроднымі зменамі:

“Пятроўка сушыць балоты, а Спасаўка — рэкі”.

“Хто ў Пятроўку сена не косіць, той зімою ў сабак просіць”.

“Зязюля да Пятра кукуе”.

“На Пятра баба хлеба напакла”.

“Святы Пятро ў косы звоніць”.

Паводле У. Васілевіча, меркаванні прадказальнікаў надвор'я былі звязаны з заканчэннем зязюлінага кукавання: “Зязюля перастае кукаваць за два тыдні да Пятра — другая папова пета будзе спакойнай і ўраджайнай. Капі ж яна змаўкае за дзень два да Пятра — восень будзе халоднай, а зіма ляжа на пачатку лістапада”.

У гаспадарчай дзейнасці беларускага сяляніна Пятроўскі час патрабаваў стараннай працы на сенакосе і ў полі.

Падрыхтоваў
Мікола КОТАЎ.

ВІЗІТЫ

АЛЯКСІЙ ІІ БЛАСЛАВІЎ БЕЛАРУСЬ

Гасцінна сустрэла Беларусь высокага гасця — Свяцейшага Патрыярха Маскоўскага і ўсяе Русі Аляксія ІІ. Гэта чацвёрты візіт Патрыярха ў нашу краіну. І кожны праваслаўны вернік успрымае цяперашнюю падзею, як вялікае свята.

На гэты раз шляхі вандроўкі Аляксія ІІ прайшлі праз Брэсцкую і Гомельскую вобласці — мясціны, што найбольш пацярпелі як у час другой сусветнай вайны, так і ад чарнобыльскай катастрофы. Менавіта пра гэты і гаварыў Патрыярх падчас набажэнстваў у шматлікіх храмах. У памяць пра вялікую перамогу нашага

народа ў Айчынай вайне 1941—1945 гадоў у Брэсце пабудаваны храм-помнік у гонар Уаскрэсення Хрыстова, які і асвяціў Свяцейшы Патрыярх.

НА ЗДЫМКАХ: хлебам-соллю сустрэла Брэстчына Свяцейшага Патрыярха Маскоўскага і ўсяе Русі Аляксія ІІ.

— Закачэньне на 3-й стар.

ЗДАРЭННІ

АЎТАМАБІЛЬ “ВЫКУПАЎСЯ” Ў НЁМАНЕ

Забавны выпадак адбыўся з адным з аўтаматараў Гродна. Вырасьцішы правесці выхадны з сынамі і сябрам на ўлонні прыроды, ён адправіўся на машыне ў маляўнічы куток на беразе Нёмана ў ваколіцах прыгараднай вёскі Сіўкава.

Пакуль разводзілі касцёр, сын-школьнік, які сядзеў у машыне, зняў рычаг хуткасцей з перадачы, і тая па схіле пакацілася ў раку. На шчасце, хлопчык паспеў выскачыць з салона, машына ж апынулася ў вадзе за некалькі метраў ад берага. А неўзабаве яе аднесла цячэннем, і яна на вачах у разгубленых ездакоў затанула. Гаспадар машыны звярнуўся па дапамогу ў аварыйна-выратавальны атрад Гродзенскага абласнога ўпраўлення Міністэрства па надзвычайных сітуацыях. І праз нейкі час аўтамабіль “БМВ-524” стаяў на сушы. Праўда, завесці рухавік аматарам пікніка каштавала вялікіх намаганняў.

Канстанцін БАЛАТЭВІЧ,
БелТА.

ІНВАСПОРТ

РЭВАНШ АДБЫЎСЯ

Чэмпіён свету-98 і віцэ-чэмпіён-99 кантынента па міні-футболу сярод інвалідаў па зроку зборная Беларусі бліскуча выступіла на першынстве кантынента ў Парыжы. У групавым турніры беларускія спартсмены перамаглі каманду Іспаніі — 6:3, Англіі — 10:0 і Грэцыі — 9:0. У паўфінале яны без праблем адолелі італьянцаў — 5:1. У рашаючым паядынку нам зноў супрацьстаялі іспанцы, пераможцы пазалеташняга турніру, што праходзіў, нагадаем, у сталіцы Беларусі. Зараз зборная краіны выйграла 2:7! У Францыі ўпершыню ў гісторыі айчыннага спорту наша ігравая дружина была адзначана імяной узнагародай прэзідэнта гэтай краіны “За самаадданасць і калектывізм”, а яе капітан Алег Шэпель — медалём “За развіццё міні-футбола ў Еўропе”.

У. КІЙ.

БелТА

Малюнак В. ІГНАЦЕНКІ.

АЎТАРЫТЭТНАЕ МЕРКАВАННЕ

АЗОНАВЫ АПАКАЛІПСІС — МІФ АБО РЭАЛЬНАСЦЬ?

Ці не здаецца вам, што нешта разладзілася на нашай планеце: там, дзе раней ліўні або замаразкі былі рэдкасцю, зараз набываюць амаль стабільны характар. А ў мясцінах, дзе ападка здараліся рэгулярна, назіраюцца ўстойлівыя засухі. Гэтыя кліматычныя змены ў значнай ступені вызначаюцца аэонавымі дзіркамі, што ўтварыліся ў атмасферы зямнога шара, у тым ліку і над Еўрапейскім кантынентам, і звышвысокімі канцэнтрацыямі радыяактыўнага крыптон-85, які з'яўляецца вынікам дзейнасці 437 атамных электрастанцый, што працуюць у розных кутках планеты, і парніковымі эфектамі. Што трэба зрабіць, каб змягчыць такія глабальныя негатыўныя і вельмі небяспечныя ўздзеянні для біясферы зямнога шара, а значыць і ўсяго чалавецтва? Пра гэта раскажаў заслужаны дзеяч навукі Беларусі, акадэмік Міхаіл ЦЯЎЛОЎСКІ.

Міхаіл Дамінікавіч нагадаў, што вучоныя яшчэ ў 1985 годзе знайшлі над Антарктыдай вобласць, большую за плошчу ЗША, у якой аэонавы слой быў на 40 працэнтаў танчэйшы за звычайны. Гэту з'яву абумовіла дзеянне на азон хлору і брому, што ўтвараюцца ад прамысловых газаў. Аднак хуткае вычарпанне аэонавага слоя немагчыма растлумачыць толькі вялікай канцэнтрацыяй газаў і брому ў гэтым рэгіёне — трэба было шукаць іншы механізм разбурэння малекул аэона. Даччанин Пауль Крутцан і яго калегі даказалі, што хуткае хімічнае рэакцыя значна ўзрастае на паверхні крупінак, з якіх складаюцца палярныя стратасферныя аблокі. Аналагічныя дзіркі былі выяўлены і ў іншых рэгіёнах зямнога шара, толькі з памяншэннем таўшчыні аэонавага слоя на 20 працэнтаў. Зразумела, у свеце адрэагавалі на такую энергічную дынаміку разбурэння аэонавага слоя зямной атмасферы, паведаміў акадэмік. Былі прыняты тэрміновыя меры па яго ахове. Пад эгідай ААН у 1986 годзе многімі дзяржавамі падпісана Венская канвенцыя аб ахове аэонавага слоя, а ў верасні 1987 года — Манрэальскі пратакол, які абавязваў усе дзяржавы значна абмежаваць вытворчасць, продаж і ўжыванне фрэонаў. Пазней прыйшлі да расшэння, што іх выкарыстанне павінна быць забаронена наогул.

Усё-такі нават поўнае спыненне вытворчасці і спыненне выкарыстання фрэонаў і аэонаразбуральных тэхналагічных працэсаў, на думку беларускага вучонага, не «залатаюцца» аэонавыя дзіркі па крайняй меры на працягу бліжэйшых ста гадоў. Гэта тлумачыцца тым, што атамарныя і малекулярныя аэонаразбуральныя рэчывы, якія ўтрымліваюцца ў атмасферы, будуць на працягу амаль стагоддзя свабодна плунаць у паветры і паступова падымаліцца да аэонавага слоя, разбурваючы яго.

На жаль, у пагоні за імгненнай выгадай ігнаруюцца міжнародныя пагадненні і ўзмацняюцца разбурэнне аэонавага слоя Зямлі, заўважыў Міхаіл Дамінікавіч і паведаміў, што гэты слой штогод становіцца танчэйшым на адзін-два працэнта. І калі гэта дынаміка захавецца, то праз 50—100 гадоў наша атмасфера поўнасцю пазбавіцца ахоўнага слоя, і біясфера, а разам з ёю і чалавецтва загінуць.

Азон, метан, асабліва вуглякіслы газ ствараюць шырока

вядомы парніковы эфект — награванне паверхні Зямлі. Павышэнне тэмпературы выклікаюць і фрэоны.

У XX стагоддзі ўтрыманне тэхнагеннага аэона ў ніжніх слаях трапасферы значна павялічылася. Прыземны азон утварае гіганцкія аблокі палярнікам 500—1 000 кіламетраў і пераносіцца, як і іншыя аэразольныя і газпадобныя забруджвальнікі, патокамі паветра. Гэта згубна ўздзейнічае на ўраджайнасць збожжавых культур, на расліннае покрыва Зямлі, на жывёл і, што асабліва небяспечна, на здароўе людзей. Таму многія краіны патрабуюць ад сваіх суседзяў кампенсацыю за аэонавае забруджванне іх паветранай прасторы. У Еўропе ўжо дзейнічае больш за 200 станцый, якія кантралююць прыземны азон, не менш іх і ў ЗША. А вось у Беларусі, як і ў Расіі, такога кантролю, на жаль, няма...

Вучоныя лічаць, што калі цяперашнія працэсы будуць працягвацца, то ўся экасістэма Зямлі можа абрушыцца. На шчасце, 4 чэрвеня 2000 года быў зроблены першы крок па ахове клімату планеты на ўзроўні міждзяржаўнага дагавора, падпісанага прэзідэнтамі Расіі і ЗША аб супрацоўніцтве ў барацьбе з глабальным пацяпленнем.

Але ці толькі аэонавыя дзіркі вінаватыя ў экалагічных апакаліпсісе, які набліжаецца?

— У час работы любой АЭС у нармальным безаварыйным рэжыме, а таксама заводаў па перапрацоўцы адпрацаванага ядзернага паліва адбываюцца газпадобныя аэразольныя выкіды каля 30 відаў радыёнуклідаў. І адзін з іх — крыптон-85. Ён амаль не ўлоўліваецца фільтрамі, вельмі рухомы ў атмасферы і не паглынаецца ні Сусветным акіянам, ні глебай.

Вучоныя многіх краін свету адзначаюць выключнае ўздзеянне крыптон-85 на змяненне электраправоднасці атмасферы, што павінна выклікаць, напрыклад, змяненне магнітнага поля Зямлі і памяншэнне яе электрычнага зараду. Гэта, у сваю чаргу, павялічвае электрызацыю навалніц, выклікаючы тарнады, смерчы, буры, ураганы ў тых мясцінах зямнога шара, дзе яны ніколі не назіраліся. Ужо зараз утрыманне крыптон-85 у атмасферы планеты ў мільёны разоў вышэйшае, чым да пачатку атамнай

БелТА.

эры. Зараз гэты ізатоп ёсць у кожным глытку паветра.

Вельмі трывожнай, зусім невядомай кліматычнай з'явай сталі так званыя сухія навалніцы, якія ініцыюе крыптон-85. Разрады маланак адбываюцца без дажджу, што асабліва небяспечна ў сухое і ветранае надвор'е. «Сухія» навалніцы — шматлікія падпальшчыкі такіх лясоў Паўночнай і Паўднёвай Амерыкі, Аўстраліі, Афрыкі, Азіі і Еўропы, што загарваюцца самаадвольна.

— Якім жа чынам мы можам спыніць працэс сваёй гібелі?

— Трывожнае кліматычнае становішча, што склалася цяпер на зямным шары, на мой погляд, у першую чаргу патрабуе налажыць мараторый на будаўніцтва АЭС ва ўсіх краінах свету. Між іншым, аб'ектыўна ацэньваючы экалагічную сітуацыю, ад будаўніцтва АЭС ужо адмовіліся ЗША, Канада, краіны Афрыканскага кантынента, Італія, Іспанія, Швейцарыя, Фінляндыя. Беларусь таксама налажыла мараторый на ўзвядзенне АЭС на сваёй тэрыторыі.

Трэба спыніць вытворчасць аэонаразбуральных рэчываў і вырабаў, прымяненне тэхналагічных працэсаў, якія выкарыстоўваюць гэтыя рэчывы. Стварыць пад эгідай ААН пастаянны Міжнародны камітэт аховы біясферы зямнога шара. Ва ўсіх дзяржавах свету неабходна адкрыць станцыі па назіранні за канцэнтрацыяй прыземнага аэона і іншых шкодных і таксічных газаў. Інтэнсіфікаваць навукова-даследчыя працы на міжнародным і міждзяржаўным узроўнях па рэгенерацыі і аднаўленні аэонавага слоя планеты і ліквідаванні аэонавых дзірак. Стварыць 270-кіламетровыя прыгранічныя санітарныя зоны ў сумежных дзяржавах, дзе было б забаронена будаўніцтва экалагічна небяспечных аб'ектаў.

Напрыканцы Міхаіл Цяўлоўскі падкрэсліў: чалавецтва можа спыніць працэс сваёй гібелі толькі ў тым выпадку, калі галоўным прынцыпам унутранай і знешняй палітыкі ўсіх краін свету будзе ахова біясферы зямнога шара, жыцця і здароўя кожнага чалавека. Альтэрнатывы гэтаму проста няма.

Запісала
Тацяна ХРАПІНА.

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ

У Нацыянальным прэс-цэнтры адбылася гутарка медыкаў з журналістамі, прысвечаная прафілактыцы наркаманіі і алкагалізму ў беларускім грамадстве.

У нашай краіне прыняты дзяржаўныя праграмы па прадухіленні п'янства, алкагалізму і наркаманіі. Сёння прыйшоў час, калі ад усведамлення праблемы трэба пераходзіць да дзеянняў. Алкагалізм — не толькі шкода здароўю нацыі, ён мае прамую сувязь са злачынствамі. Трэцяя частка злачынстваў, што знаходзяцца на расследаванні ў органах МУС, здзейснены ў стане алкагольнага ап'янення. 3,5 працэнта хвароб і інваліднасцей у свеце звязаны з ім. Амаль 90 працэнтаў дзяцей, народжаных з рознымі дэфектамі, былі зачатыя ў стане алкагольнага ап'янення. Дасведчаныя спецыялісты сцвярджаюць: памылкова лічыць, нібыта продаж алкаголю з'яўляецца вельмі прыбытковым для дзяржавы. Па словах намесніка міністра аховы здароўя РБ Ларысы Сакалоўскай, кожная краіна выдаткоўвае значна больш сродкаў на пераадоўванне наступстваў алкагалізацыі грамадства, чым атрымлівае прыбыткаў ад вытворчасці і рэалізацыі спіртных напоеў. Да прыкладу, Швецыя на ліквідацыю шкоды, што прыносіць алкаголь моладзі, траціць 10 мільярдаў долараў ЗША штогод, а ў свеце на гэты выдаткоўваецца 50 мільярдаў долараў ЗША.

Галоўны саветнік па эканоміцы сацыяльнай сферы эканамічнага ўпраўлення Адміністрацыі Прэзідэнта РБ Святлана Вінакурава падкрэсліла: у грамадстве фарміруецца перакананне, што ўжыванне спіртнога ў невялікіх дозах ледзь ці не карыснае для арганізма. На Беларусі афіцыйна зарэгістравана 140 тысяч алкаголікаў (сярод іх 18 тысяч жанчын), пяць тысяч наркаманаў і таксікаманаў. Алкагалізм — гэта праяўленне залежнасці. Але кожны з нас мае нейкую залежнасць. Адрозненне ў тым, што некаторыя з іх не так моцна кідаюцца ў вочы і не з'яўляюцца сацыяльна небяспечнымі: залежнасць ад пераядання, ад

ЗАСЛОНА НАРКАМАНІІ І АЛКАГАЛІЗМУ

размоў па тэлефоне, ад азартных гульняў, ад кафеіну. Гэтая з'ява мае шмат прычын — біялагічныя, псіхалагічныя, сацыяльныя. І ў пэўны момант любая з залежнасцей можа выклікаць праблемы. Нельга лічыць, быццам алкагалізм і наркаманія тычацца толькі нейкіх асобных, не надта моцных людзей. Усе перажываюць праблемы і цяжкія моманты ў жыцці. І вельмі многія спрабуюць пераадоўваць складанасці з дапамогай чаркі. Калі ж у краіне няма наладжанай псіхіятрычнай дапамогі, а ёсць няпростая сацыяльная і эканамічная сітуацыя, менавіта тут і наспявае залежнасць ад алкаголю.

Раман Еўсцігнеў, загадчык кафедры псіхіятрыі Беларускай медыцынскай акадэміі паслядыпломнай адукацыі, падкрэсліў, што трэба мець адладжаную сістэму дапамогі людзям, якія ў пэўныя моманты жыцця маюць залежнасць ад алкаголю: «Чалавеку трэба ведаць, куды яму звяртацца ў такі момант, асабліва калі ён яшчэ не алкаголік. Сістэма дапамогі павінна быць зручнай для спажываўца, а не існаваць толькі для падліку хворых, як цяпер. У грамадстве склаўся стэрэатып, быццам бы пітушчаму чалавеку дапамагчы нельга. Можна, калі рабіць гэта як мага хутчэй і прафесійна».

Нягледзячы на тое, што за апошнія пяць гадоў на Беларусі зменшылася вытворчасць гарэлкі, не вырабляюцца танныя няяскасныя віны, ужываць менш спіртнога мы не сталі. Калі ў 1994 годзе ў моцным ап'яненні было затрымана 18 916 чалавек, то летас ужо 20 419, да адміністрацыйнай адказнасці былі прыцягнуты 2 300 работнікаў гандлю за продаж спіртнога асобам да 21 года і 7 тысяч дарослых за спойванне непаўналетніх.

Алена СПАСЮК.

З'УРЫКА!

ІНТЭЛЕКТУАЛЬНЫ ПАТЭНЦЫЯЛ

Штогод увесь свет, а з ім і Беларусь, адзначае Дзень вынаходніка і рацыяналізатара. З гэтай нагоды з журналістамі сустраўся старшыня Дзяржаўнага патэнтнага камітэта краіны Валерый КУДАШОЎ.

З 1992 года ў камітэт штогадова паступае каля тысячы заявак на вынаходніцтва. За шэсць жа месяцаў бягучага года іх ужо сабралася 560. Таму, як адразу адзначыў выступоўца, вынаходніцкая актыўнасць у дзяржаве назіраецца, аўтарскія правы фіксуюцца, ды і ў плане заканадаўчым усё ў парадку.

Кіраўніцтва Беларусі па меры магчымасцей таксама спрыяе развіццю ініцыятыў сярод грамадзян краіны. Напрыклад, у адпаведнасці з прэзідэнцкім Указам ад 31 жніўня 2000 года за № 479 вынаходнікам і рацыяналізатарам не налічваецца на працягу першых двух гадоў падатак на прыбытак. Таму, трэба думаць, можна спадзявацца і на ўзростанне заходняй актыўнасці ў гэтым накірунку. Як падкрэсліў Валерый Іванавіч, нягледзячы на некаторае ўтрыманне, заходнія заявіцелі Рэспублікай Беларусь цікавяцца...

Зараз наша вынаходніцкая

дзеянсць у краіне і па-за яе межамі на душу насельніцтва вышэйшая, чым у іншых краінах Садружнасці Незалежных Дзяржаў. Да прыкладу: каб атрымаць новы сорт расліны, патрэбна ад 3 да 10 гадоў, у камітэт жа на сённяшні дзень заявак паступіла ажно 100. І тое вельмі добра: для дзяржавы з 10-мільённым насельніцтвам падобны вынік — сведчанне таго, што ў Беларусі маецца вялікі інтэлектуальны патэнцыял.

Найбольш заявак паступае з прамысловай галіны народнай гаспадаркі (тут больш і адпаведных устаноў для прагрэсіўнай дзейнасці), а найменей, як ні дзіўна, — з Нацыянальнай акадэміі навук...

Нягледзячы на даволі значны пералік накірункаў дзейнасці камітэта, Беларусі сёння ўсё ж неабходна прыняцце новага Патэнтнага закона, каб лепей абараніць інтэлектуальную ўласнасць краіны. Праект яго ўжо разглядаецца, «ператасоўваюцца» ў ім і патэнтныя пошліны. Калі ж наша айчынае заканадаўства будзе адпавядаць крытэрыям Сусветнай гандлёвай арганізацыі, мы ў яе ўступім: Рэспубліку Беларусь у СГА аб'яцваюць прыняць ужо ў другой палове наступнага года...

Алесь МЯСНІКОЎ.

ВІЗІТЫ

АЛЯКСІЙ ІІ БЛАСЛАВІЎ БЕЛАРУСЬ

— Пачатак на 1-й стар. —

Наведаў ён і Свята-Мікалаеўскі гарнізонны храм у Брэсцкай крэпасці, які першым з беларускіх храмаў прыняў удар фашысцкай навалы.

Вельмі цёплымі былі сустрэчы Патрыярха з людзьмі ў мястэчках і вёсках. У Іванаве і Манькавічах, у Белавушы і Давыд-Гарадку, у Альшанах і Тураве, у іншых мясцінах збіраліся каля храмаў вернікі, каб прыняць благаслаўненне Свяцейшага Патрыярха. Безумоўна, не было магчымасці наведаць кожны храм, бо толькі ў Брэсцкай і Гомельскай абласцях іх больш за чатырыста. І таму тысячы жыхароў вёсак разам са сваімі святарамі выходзілі на дарогу, каб прывітаць дарагога гасця. Кароткія прыпынкі на шляху былі, здаецца мне, найбольш сардэчнымі і шчырымі.

Не абмінуў Патрыярх сваёй увагай і тых, хто клапаціцца пра хворых і старых. Сустрэчу ў пінскім Доме міласэрнасці доўга будучы помнік і сёстры міласэрнасці, і іх падалечыны.

Пяць дзён візиту, сотні кіламетраў па беларускай зямлі, тысячы праваслаўных вернікаў, што атрымалі пастарскае благаслаўненне, іх удзячнасць Свяцейшаму Патрыярху — вынік незабытых сустрэч.

Развітваючыся з беларускай зямлёй, Свяцейшы Патрыярх Маскоўскі і ўсяе Русі пажадаў народу Беларусі

міру і шчасця, высокай духоўнасці.

Яўген КАЗЮЛЯ.

НА ЗДЫМКАХ: тысячы людзей віталі Свяцейшага Патрыярха каля новага Свята-Феадораўскага сабора ў Пінску; Свяцейшы Патрыярх Маскоўскі і ўсяе Русі Аляксій ІІ і Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі Мітрапаліт Мінскі і Слуцкі Філарэт; сустрэчы на Брэсцкай зямлі.

Фота аўтара.

ФАКТ

БАЙКЕРЫ СУПРАЦЬ НАРКОТЫКАЎ

На Лысай гары пад Віцебскам на вогнішчы байкеры спалілі вялізны макет шпрыца. Такім быў фінал двухдзённага злёту, праведзенага ў Віцебскім раёне клубам "Жалезны крумкач" пад дэвізам "Байкеры супраць наркатыкаў".

"СМАК ЧАСУ" ПА-ФРАНЦУЗСКУ

3-4 па 12 ліпеня ў мінскіх кінааматараў з'явілася магчымасць адчуць "смак часу". Менавіта так называецца паказ гістарычных французскіх фільмаў, які праходзіць у сталічным кінатэатры "Перамога".

У. К.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

У 1970 годзе ЮНЕСКА ўключыла Францішка Скарыну ў лік найбольш выдатных дзеячаў славянскага свету поруч з такімі імёнамі, як Пушкін, Шаўчэнка, Міцкевіч. У памяць аб ім устаноўлены мемарыяльныя дошкі і помнікі ў Падуі, Кракаве, Празе, Вільні, Полацку і Лідзе. Ці будзе помнік Скарыне стаяць у Караляўцы — былым Кёнігсбергу? Ці стане Расія шостаю краінай, дзе шануецца імя вялікага полачана?!

Гэта пытанне прымусіла мяне звярнуцца да вас, дарагія суродзічы.

Гісторыя з помнікам, якая імкліва набліжаецца да свайго фіналу, каранямі сягае ў пачатак 90-х, калі на ўздыме нацыянальнага адраджэння і па слядах пяцісотгадовага юбілею Скарыны ў Рэспубліцы Беларусь быў абвешчаны конкурс на лепшы праект помніка зна-

нітрацыі Калінінградскай вобласці. Прывязка помніка была здзейснена да тэрыторыі былога Замкавага става, які захаваў аўру сярэднявечага места, дзе ў літаральным сэнсе слова ступала нага вялікага асветніка. У 1998—1999 гадах у майстэрні прыватнага ліцейнага прадпрыемства Юнома (г. п. Смалявічы) мадэль помніка была выканана ў памеры і падрыхтавана форма для яго адліўкі на сродкі ўладальніка Юномы спадара Багдановіча. На працягу некалькіх месяцаў праца экспанавалася на сусветнай гандлёвай выставе ў Ганове, і цяпер ужо зноў у Смалявічах чакае свайго прысуду. Фактычна па затратах помнік з яўляецца ўласнасцю выканаўцы. Выстаўленая ім калькуляцыя складае 22 тысячы долараў ЗША. Аўтары праекта спадары Арцімовіч і Марозаў адмовіліся ад аўтарскага ганарару. Іх непакоіць, што праца можа быць прададзена з малатка, і для гэтага ёсць усе падставы. Беларуская культура таварыства падтрымлівае шчыльныя кантакты

ЦІ ВЕРНЕЦЦА СКАРЫНА Ў КАРАЛЯВЕЦ?

камітаму беларусу ў сталіцы рэспублікі. Конкурс зацягнуўся на многія гады, і, нягледзячы на тое, што ўжо даўно вядомы пераможца, помнік у Мінску няма да гэтай пары. Але засталася шмат незапрацаваных праектаў, ідэй. У 1530-м годзе, а мо напрыканцы 1529-га па запрашэнні спыннага гаспадара Прускай дзяржавы Альбрэхта Гогенцолерна Скарына здзейсніў падарожжа ў Каралявец (Кёнігсберг). Дамо слова самому герцагу Альбрэхту: "Не так даўно прыбыў пад нашу ўладу выдатны і шматвартны муж Франціск Скарына з Полацка, доктар прыгожых мастацтваў і медыцыны, даравіты выкладчык, падданы Вашай высокай Міласці і найслаўнейшага горада Вільні грамадзянін. Звярнуўшы ўвагу як на яго сапраўдны і дзівосны талент, так і найвышэйшае майстэрства, якое ён дэманструе са здзіўляючым бляскам і вопытнасцю, якую набыў, відаць, не інакш, як толькі праз сваю шматгадовую працу і падарожжы дзеля пазнання мноства ведаў, мы міласціва прыпісалі яго да ліку і кола нашых падданных і верных мужоў і паставілі яго ў шэраг тых, да каго прыхільна адносімся". Таемная і нявывучаная гісторыя знаходжання асветніка ў Караляўцы стала вядомай толькі на пачатку XX стагоддзя, калі былі надрукаваны адшуканыя ў Кёнігсбергскім дзяржаўным архіве чатыры лісты герцага Альбрэхта. Ёсць меркаванне, што менавіта з ласкі Альбрэхта Скарына атрымаў шляхецтва.

У 1995 годзе Беларускае таварыства культуры (БТК) Калінінградскай вобласці выступіла з ініцыятывай ушанавання памяці нашага славага земляка. Сярод шматлікіх конкурсных работ (пры ўдзеле Дзяржаўнага камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей РБ і МГА "ЗБС "Бацькаўшчына") мы спынілі свой выбар на працы вядомага мінскага скульптара Анатоля Арцімовіча (у 1990 годзе за скульптурную кампазіцыю "Рагнеда" ён быў удастоены звання лаўрэата Дзяржаўнай прэміі РБ). Вынікам сустрэч на калінінградскай зямлі, знаёмства з яго архітэктурным асяроддзем стаўся макет, выкананы спадаром Арцімовічам у сааўтарстве са сваім земляком архітэктарам Ігарам Марозавым. На гэтым этапе праца была прафінансавана беларускім бокам і была ўхвалена на экспертным саўдзеле Упраўлення культуры адмі-

ністрацыі Калінінградскай вобласці. Прывязка помніка была здзейснена да тэрыторыі былога Замкавага става, які захаваў аўру сярэднявечага места, дзе ў літаральным сэнсе слова ступала нага вялікага асветніка. У 1998—1999 гадах у майстэрні прыватнага ліцейнага прадпрыемства Юнома (г. п. Смалявічы) мадэль помніка была выканана ў памеры і падрыхтавана форма для яго адліўкі на сродкі ўладальніка Юномы спадара Багдановіча. На працягу некалькіх месяцаў праца экспанавалася на сусветнай гандлёвай выставе ў Ганове, і цяпер ужо зноў у Смалявічах чакае свайго прысуду. Фактычна па затратах помнік з яўляецца ўласнасцю выканаўцы. Выстаўленая ім калькуляцыя складае 22 тысячы долараў ЗША. Аўтары праекта спадары Арцімовіч і Марозаў адмовіліся ад аўтарскага ганарару. Іх непакоіць, што праца можа быць прададзена з малатка, і для гэтага ёсць усе падставы. Беларуская культура таварыства падтрымлівае шчыльныя кантакты

РАЗЛІКОВЫЯ РАХУНКІ
Расійскія рубли: Калінінградское ОСБ 8626

Р/С 40703810320230100463
ИНН 3907004122
БИК 042748634
КОР/СЧ 3010181010000000634
Валютны рахунак:
Калінінградское ОСБ 8626,
40703840520230200463
ИНН 3907004122
БИК 042748634
КОР/СЧ 3010181010000000634

Атрымальнік: Белорусское культурное общество. Указан у плацёжным даручэнні: "Пожертвование на возведение памятника Франциску Скорине в Калининграде".

Наш кантактны тэл./факс у Калінінградзе: 713907, e-mail: siakera@mail.ru.

З павагай
Ігар ШАХОВІЧ,
старшыня Рады рэгіянальнага калінінградскага грамадскага аб'яднання "Беларускае культурнае таварыства".

ПАСЛЯСЛОЎЕ

УРОКІ «ЗОРКАВАЙ» ВАЙНЫ

Калі чытачы не забылі, то ў адным з папярэдніх нумароў мы расказалі пра скандал у беларускай мастацкай гімнастыцы, звязаны з нечаканым уходом са спорту часткі "сярэбранай" алімпійскай каманды ў групавых практыкаваннях. Многія спецыялісты і журналісты тады прадказвалі закат беларускай мастацкай гімнастыкі, гаварылі пра няправільную працу калектыву трэнераў. Але літаральна на днях новы склад каманды беларускіх "мастачак" на чэмпіянаце Еўропы заваяваў залатыя медалі. Сёння мы прапапоўваем вашай увазе два кароценькія інтэрв'ю: з галоўным трэнерам зборнай Беларусі Ірынай Ляпарскай і з членам зборнай Аляскай Ткачэнка, якая паўтара го-

да назад пераехала з Украіны і прыняла беларускае грамадзянства.

Ірына Ляпарская: Мы спадзяемся, што недарэчная "зоркавая вайна" скончылася.

Сёння з новымі сіламі працягваецца падрыхтоўка да будучых стартаў. Іх у нас вельмі шмат: Гульні добрай волі, Універсіада, Кубак свету, клубныя чэмпіянаты свету і Еўропы... Усе гэтыя спаборніцтвы міжнародныя, вельмі адказныя і патрабуюць моцных, як стальных канат, нерваў.

Аляся Ткачэнка: Хаця я прыйшла ў каманду зусім нядаўна, але стараюся не падвесці Беларусь. Пакуль у мяне ўсё атрымалася добра: наладзіліся справы і з кватэрай, і з зарплатай, мама і тата проста шчаслівыя за мяне. А я лічу, што набыла другую Радзіму, з якой звязана мая будучыня.

Юрый ВАЛОШЫН.

ГАСЦЁЎНЯ

Імя Сяргея Законнікава добра вядомае ў нашай краіне. Пэат, перакладчык, публіцыст, галоўны рэдактар часопіса "Полымя", грамадскі дзеяч... Сёння Сяргей ЗАКОННИКАЎ — наш гасць.

— Згадайце, калі ласка, колькі-небудзь штрыхоў са сваёй біяграфіі. Асабліва — малавядомых...

— Мая біяграфія мала чым адрозніваецца ад агульнай біяграфіі нашага пакалення, народжанага пасля бязлітаснай вайны. Мы вырасталі на палянішчах, у холадзе і голадзе, і таму мне вельмі хочацца, каб хоць некалі беларусы пачалі жыць стабільна, разумна, па-чалавечы, не думаючы штодзённа пра кавалак хлеба для сябе і сваіх дзяцей.

З малавядомых штрыхоў біяграфіі магу прыгадаць тое, што я, калі быў старшакласнікам, працаваў у сваім саўгасе грузчыкам, а ў студэнцкія гады будаваў цэплагцэнтраль у Мінску, пазней — пасёлак у Казахстане. І я задаволены, што і ця-

Кудраўца, Віктара Казько і многіх іншых, у тым ліку і маладзейскіх літаратараў...

Калі ж гаварыць пра будзённыя клопаты, то і ў маральным, і ў матэрыяльным плане літаратарам, як і большасці суайчыннікаў, жывецца надзвычай цяжка. Катастрафічна скараціўся выпуск беларускіх кніг, сталі жабрацкімі ганарары. Тым не менш, пісьменнікі і ў такіх умовах працуюць пільна, не губляючы надзеі на лепшае.

— 27 гадоў таму выйшаў ваш першы паэтычны зборнік "Бяседа". У анатацыі да яго гаварылася: "Камсамольскі энтузіязм, няўрымсліваць моладзі, пошукі і мары сучаснікаў з лепшага боку вылучаюць творы аўтара". А потым быў зборнік "Устань да сонца", асноўныя матывы

цыянальнае адраджэнне Айчыны, што было ў 20-я гады, няма.

Там спецыялісты з Расіі, што прыежджалі жыць і працаваць на Беларусь, лічылі неабходным для сябе вывучаць гісторыю, традыцыі нашага краю, авалодвалі беларускай моваю і арганічна ўключаліся ў працэс гаспадарчага і культурнага будаўніцтва. А пазней сталінскі тэрор, вынішчэнне "нацыяналістаў" прывялі да татальнай русіфікацыі Беларусі.

Бяда ў тым, што значная частка нашай інтэлігенцыі дэнацыяналізаваная. Пра што ўжо тут казаць, калі нават народныя артысты Беларусі карыстаюцца роднай моваю толькі на сцэне, у час спектакля, ды і то з вялікімі агрэхамі.

А інтэлігенцыя, як павялося спрадвечу, — гэта той пласт нацыі, які ўмацоўвае і ахоўвае яе духоўнае здароўе, перадае праз культуру гістарычную памяць народа з пакалення ў пакаленне. Мова, культура, літаратура і мастацтва, пра "аб'яд-

Сяргей ЗАКОННИКАЎ: «КАЛІ АЙЧЫНА — НЕ ПРОСТА ГУК...»

пер мая рука можа трымаць не толькі пяро, але і кельму, сякеру, малаток, фуганак, нажоўку.

— А на якім этапе жыцця вы адчулі сябе, прабачце за гучныя словы, сынам Айчыны — патрэбным і карысным ёй?

— Сапраўды, у гэтым азначэнні ёсць нешта гучнае, рытарычнае, хоць усе мы — дзеці сваёй Айчыны. Але доўгі час яна была для мяне невядомай. А ў школе вучылі, што наша радзіма — СССР. Толькі ў студэнцкія гады я пачаў адкрываць для сябе Беларусь, знаёміцца з малавядомымі, схаванымі ад нас старонкамі яе гісторыі — пакутніцкай і слаўнай. З туману часу выплывалі постаці сапраўдных сыноў і дачок Айчыны, яе непахісных абаронцаў. І адбывалася гэта не на лекцыях ва ўніверсітэце, а ў бібліятэках, у спеццохах, куды мне пашчасціла трапіць.

Там жа ўпершыню патрымаў у руках зборнікі, прачытаў, нарэшце, вершы свайго дзядзькі — паэта Сяргея Ракіты (Сяргей Васільевіч Законнікава), які ў 1936 годзе быў арыштаваны і загінуў у сталінскім ГУЛАГу, хоць дасюль невядома дакладна, дзе і калі. Версіі ёсць шмат, але магілы, якой можна было б пакланіцца, няма.

Вось усё гэта і паўплывала на маю свядомасць, мне таксама захацелася зрабіць нешта карыснае для Беларусі.

Я ўсёй душой люблю сваю зямлю, народ. У беларускім характары шмат добрых рысаў. Але люблю не бяздумна. Мне бачна і ўсё адмоўнае, што адбылося і адбываецца на роднай зямлі, у народзе.

Але я добра разумею, што народ нельга ацэньваць агулам, гэта не безаблічны натоўп. Падростаюць новыя пакаленні, для якіх Беларусь — не пусты гук, а іх родны дом, іх Айчына. А таму наперад трэба глядзець з аптымізмам.

— Сяргей Іванавіч, на ваш погляд, як адчуваюць сябе творцы, у прыватнасці, майстры мастацкага слова ў сённяшніх складаных, неадназначных, часам супярэчлівых абставінах у суверэннай Беларусі?

— Безумоўна, частка пісьменнікаў дасюль хварэе настальгіяй па мінулых часах, некаторыя, як і раней, падладжваюцца пад кан'юнктуру, а нехта і маўчыць. Аднак у нас ёсць творцы, якія заўсёды ўмацоўвалі духоўнае здароўе нацыі, стваралі не аднадзёнкі, а літаратуру на ўсе часы. Яны не маўчаць і зараз. Я маю на ўвазе Васіля Быкава, Рыгора Барадуліна, Генадзя Бураўкіна, Ніла Гілевіча, Васіля Зуенка, Анатоля

якога — клопаты пра бацькоўскую зямлю, захапленне працоўнымі справамі суайчыннікаў, шырая лірычная паэтызацыя родных краёў даў... Вы не абміналі грамадзянскі пафас і чысты інтымны свет аднагодкаў, вострыя праблемы сучаснасці і трагедыю Чарнобыля, хуткацечнасць часу і бесмяротнасць быцця, таямнічасць будучыні... Адным словам, — тэматычная скіраванасць вашай творчасці надзвычай шырокая. Гэта патрэба часу?

— Паспрабую адказаць на гэта пытанне так: на маім рахунку сёння многа кніг як паэзіі, так і публіцыстыкі, эсэ, нарысаў. Безумоўна ж, яны шмат у чым розняцца. Першыя зборнікі вершаў — гэта адно, пазнейшыя кнігі — зусім іншае. Юнацкае, рамантычнае, шчаслівае ўспрымманне свету змяняецца роздумам. І ён часта балючы, пакутніцкі. Такая ўжо наша беларуская долечка, ды і ўвогуле жыццё — гэта не суцэльнае свята, гэта і шчымы драматызм, які закладзены нават у самой смерці чалавека. І ўсё ж я штодзённа дзякую сваёй неспадзяванай існасці ў гэтым белым свеце. Жыць, як бы цяжка часам ні было, і радасна, і цікава.

Мяне заўсёды прыцягвалі самыя розныя правыя чалавечыя жыцця. Адсюль, як вы кажаце, і "шырокая тэматычная скіраванасць" напісанага. Толькі гэта не патрэба часу, а проста далучанасць, цікавасць да ўсяго, што адбываецца навокал, ды і ўва мне самім.

Добра, калі напісанае знаходзіць водгук, калі ёсць зваротная сувязь — у лістах, у тэлефонных званках. Так адбылося з некаторымі маімі вершамі, з чарнобыльскімі паэмамі, якія перакладзены на многія еўрапейскія мовы, з кнігамі публіцыстыкі, эсэ і нарысаў "Беларускае сэрца" і "Вячэра пад райскім дрэвам". Гэтым і ўсцешаны, гэтым і жыву.

— Беларуская нацыянальная інтэлігенцыя сёння раз'яднаная, нейкая інфантаільная. Што трэба зрабіць і ці магчыма такое наогул, каб яна згуртавалася, з'ядналася нейкай агульнай задумай, мэтай, скажам, як было гэта ў тых ж 20-я гады?

— Згодны, раз'яднанасць, інфантаільнасць у асяроддзі інтэлігенцыі праяўляецца выразна. У кожным творчым цэху пэўна знітаванасць яшчэ захоўваецца, але ўсеагульнага яднання дзеля такой высакароднай мэты, як на-

ноўваючы пачатак" якіх гаварыў Леў Талстой, з'яўляецца найважнейшым сродкам згуртавання нацыі, яе аб'ягоам.

Безумоўна ж, кожны мастак працуе індывідуальна. Такая ўжо спецыфіка творчасці. Ды ёсць высокія, непазбежныя ідэі, ад якіх на вырашальным павароце гісторыі нельга хавацца нікому, тым больш інтэлігенцыі.

— Ваше асабістае стаўленне да двухмоўя?

— Калі быў прыняты Закон аб мовах, што надаў беларускай мове статус адзінай дзяржаўнай, з'явілася рэальная магчымасць уратаваць яе ад пагібелі. І я радаваўся, таму што мова — гэта не толькі самае святае, унікальнае багацце народа, але і аснова нацыі.

Нягледзячы на тое, што ў краіне жывуць прадстаўнікі многіх нацыянальнасцей, Беларусь была і застаецца мана-нацыянальнай, бо каля 80 працэнтаў насельніцтва — беларусы. І таму наша моўная сітуацыя, калі паўсюдна пануе іншая мова, ці, дакладней кажучы, трасянка, ненармальна. Яе можна было б выправіць спакойна, без істэрыкі, без сутычак і канфліктаў.

Выхаванне на роднай мове, пачынаючы з дзіцячых садзікаў і да вышэйшай школы, яе шырокі ўжытак ва ўсіх сферах дзяржаўнага і грамадскага жыцця паступова прывеслі б плён, выцеснілі трасянку, сленг. Што тычыцца сапраўднай рускай мовы, то, безумоўна, яна не знікла б з нашага жыцця.

Некалькі гадоў нацыянальнага адраджэння, умацавання пазіцыі беларускай мовы паказалі, што да гэтага з разуменнем ставіліся (і ставяцца) многія суайчыннікі, і не толькі беларусы.

— Вы — бацька. Ці "правільным" расце сённяшняе маладое пакаленне беларусаў?

— Юнае пакаленне беларусаў расце так, як яго вхоўваюць у сем'ях. І не трэба спасылацца на школу, на грамадскасць, калі чалавек не сцвердзіўся ў жыцці.

За сваіх дачок, а іх у мяне дзве, я спакойны і ганаруся імі. Яны сталі і застануцца добрымі, сумленнымі людзьмі, высокакваліфікаванымі спецыялістамі ў сваёй галіне, сапраўднымі патрыётамі Беларусі.

А наогул усе мае спадзяванні на лепшую долю Айчыны звязаны з нашай моладдзю. Яна пабудуе новую, дэмакратычную і заможную дзяржаву.

Гутарыў
Алесь МЯСНІКОЎ.

«БЕЛАРУСЬ — ЛАТВІЯ»

ЗАПРАШАЕ ЛІГА

23 чэрвеня, у дзень летняга сонцастаяння, ці сонцавароту, латышы адзначаюць свята Ліга, наштакклт нашага Купалля. Таварыства "Беларусь — Латвія" ладзіла ў Доме дружбы вечарыну, прысвечаную гэтаму свята.

Адкрыў урачыстую імпрэзу Сяргей Панізьнік, які ўзначальвае таварыства "Беларусь — Латвія", а рэй вяла сябра і член таварыства Эма Чупракова, разам з якой усе прысутныя быццам бы сапраўды апынуліся на гэтым яркім, любімым латышамі свяце, што ідзе з глыбокай даўніны. Эма Уладзіміраўна распавядала пра Ліга, пракаменціравала кінастужку пра гэта свята. Наогул, "ліга" ў перакладзе — калыханне, хістанне. Людзі ходзяць, размахваюць яварам, пяюць "ліга", якое яшчэ азначае — хай будзе, хай здараецца (сонца, здароўе, шчасце і гэтак далей). Таму ва ўсіх святочных песнях, якіх, дарэчы, вельмі шмат, рэфрэнам гучыць "ліга". Акрамя песень, выконваюцца і даіны — паэтычныя чатырохрадкоўі.

На Ліга хату ўпрыгожваюць галінкамі рабіны, вянкамі, кветкамі. Упрыгожваюць і хатнюю жывёлу, у некаторых раёнах нават сабаку і ката.

Прысутнічаў на вечарыне і галоўны герой свята, які з'яўляецца бажаством земляробства, — Яніс. Па латышскім звычаі ў сяле, дзе ёсць чалавек з імем Яніс, у гэты дзень найперш ідуць да яго, віншуюць, водзяць карагоды, успаўняюць гаспадароў, саджаюць Яніса на ганаровае ўпрыгожанае месца, а на галаву надзяваюць дубовы вянок — сімвал сілы, мужнасці. Наогул, усе мужчыны надзяваюць дубовыя вяанкі, а жанчыны — з палявых лекавых кветак.

ВАЛАНЦЁРСКІ РУХ

МЕСЦА СУСТРЭЧЫ — «АЛЬБА-ПАРК»

3 4 па 21 ліпеня 2001 года ў рамках праграмы "Мая Беларусь" Цэнтральны камітэт грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз моладзі" праводзіць валанцёрскі аздараўленчы лагер "Альба-парк".

Лагер праходзіць у старажытнай горадзе Беларусі — Нясвіжы, дзе ў XVII стагоддзі Радзівіламі закладзены адзін з самых першых на тэрыторыі Усходняй Еўропы парк у загараднай рэзідэнцыі Альба. Менавіта там і адбываецца лагер.

У мінулым "Альба" была вядомай не толькі паліцамі "Кансалецыя", "Альба", "Альтана", але і цудоўнымі альтанкамі, аранжарэямі, дзе вырошчваліся экзатычныя расліны. Акрамя гэтага тут быў адкрыты адзін з першых беларускіх тэатраў. Цікавымі былі і пацешныя бітвы, што праходзілі

Прымераць такія вяанкі маглі і ўсе госці вечарыны.

Эма Уладзіміраўна згадала і шматлікія павер'і, паданні і легенды, звязаныя з гэтым днём. Некаторыя з іх сугучныя з нашымі беларускімі, што тычацца свята Купалля. Напрыклад, латышскія закаханыя, як і беларускія, шукаюць папараць-кветку, кідаюць вяанкі ў ваду, а дзяўчаты яшчэ — на галіны кустоў ці яблыні, каб даведацца, як хутка пойдучь замуж: калі адразу зачэпіцца вянок — у гэтым годзе, на другі раз — праз два гады і гэтак далей.

Цікава, што ў латышоў абавязковы ўдзел дзяцей у гэтым свяце, каб яны адчулі сям'ю, нацыянальную традыцыю. Наогул, хто правёў ноч на Ліга — будзе шчаслівы цэлы год. А яшчэ па традыцыі ў гэты дзень латышы п'юць піва з Янавым сырам і пчэчаннем, чым таксама частавалі і прысутных.

Вось такім чынам, дзякуючы таварыству "Беларусь — Латвія", госці вечарыны змаглі дакрануцца, далучыцца да традыцыі нашых суседзяў-латышоў і тым самым узбагаціцца духоўна.

Святлана КАРПУЧОК.

Малюнак Вячаслава ІГНАЦЕНКІ.

ЗНАХОДКА

Унікальны экспанат з'явіўся не так даўно ў экспазіцыі Дзятлаўскага гісторыка-краязнаўчага музея — дубовы човен, знойдзены краязнаўцам Вадзімам ЛАКІЗАЙ. З дапамогаю школьнікаў мясцовай школы прадмет даста-

лі з глею з дна ракі Шчыры. Знаходка датуецца XV—XVI стагоддзем.

НА ЗДЫМКУ: дубовы човен з экспазіцыі музея.

Фота Рамана КАБЯКА.

ПРАКТЫ

ПАПАЎНЯЕЦА ТВОРЧАЯ КУПАЛІЯНА

У друку — беларускім і расійскім — з'явілася інфармацыя, што ў сталіцы Расійскай Федэрацыі будзе ўстаноўлены помнік народнаму песняру Беларусі Янку Купалу. Для гэтай мэты створаны адпаведны аргкамітэт.

як вядома, месца службы не выбіраюць. Ды тут дарэчы будзе згадаць назву аднаго з сэр Янкі Брыля, якая стала крыпатым выразам: душа не падарожніца. І дзе б ні быў Антон Аляксандравіч — ягоная душа заставалася на Беларусі, разам з яе мовай, культурай, гістарычнай памяццю. На пенсію выйшаў у званні папкоўніка, а як пачалася перабудова, актыўна ўключыўся ў падтрымку супольнасці беларусаў Масквы. Першым старшынёй Таварыства беларускай культуры імя Францішка Скарыны ў Маскве быў добра вядомы руплівец на ніве Адраджэння, навуковец і літаратар Аляксей Каўка, але нядоўга, і сваю клопатлівую пасадку перадаў Сабалеўскаму, які старшыняваў працягла час...

Аляксей Канстанцінавіч горача падтрымаў ідэю ўсталявання помніка Янку Купалу і ўвайшоў у ініцыятыўную групу. З маскоўскіх беларусаў далучыўся да гэтай ідэі і Алесь Глод — адказны супрацоўнік пасольства Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі, чалавек дзейсны і ў тамтэйшым асяроддзі ўплывова, а таксама Іван Карэнда, у нядаўнім мінулым намеснік старшыні Дзяржкамтэта Рэспублікі Беларусь, а цяпер таксама адказны службовец у Маскве. Вядомы ён таксама ў нас як паэт, аўтар некалькіх кніг на беларускай мове. Само сабой, Беларусь прадстаўлена не менш прадстаўніча. Гэта прэзідэнт Міжнароднага купалаўскага фонду, доктар філалогі Вячаслаў Рагойша, дырэктар Музея Янкі Купалы Жанна Дапкюнас, член-карэспандэнт Нацыянальнай акадэміі навук, паэт, аўтар рамана-эсэ пра Янку Купалу Алег Лойка, намеснік міністра культуры Валерый Гедройц, аўтар арыгінальных і перакладных кніг, колішні міністр культуры і друку Рэспублікі Беларусь, потым надзвычайны і паўнамоцны пасол у Румыніі Анатоль Бутэвіч. Спіс гэты, зразумела, можа быць падоўжаны. У ім пакуль ня-

ма людзей бізнесу, прызначэнне якіх у даным выпадку — ахвярная дзейнасць на карысць роднай Бацькаўшчыны і яе культуры. Ды, на жаль, нават на далюглядзе не ўзнікаюць абрысы айчынных Саваў Марозавых і Магдален Радзівіл.

Застаецца роўна год да таго, як славянскі свет, ды і, спадзяюся, усё цывілізаванае чалавецтва (на гэта павінна быць адпаведнае рашэнне ЮНЕСКА) будзе адзначаць 120-ю гадавіну з дня нараджэння найвыдатнага паэта, нашага народнага песняра і прарока нацыянальнага Адраджэння. Да гэтай даты хацелася б урачыста адкрыць помнік. Так што цяпер, не адкладваючы, трэба закасаваць рукавы і брацца за працу.

Узнікла ідэя кінуць кліч з разлікам на народнае рухэнне. Што датычыць маскоўскіх беларусаў, то Антонам Сабалеўскім ужо зроблены рэальныя захады, і сярод суродзічаў знайшліся дабрадзеі, згодныя на высакароднае ахвяраванне. Спадзяюся, што такія людзі знойдуцца і на Бацькаўшчыне, і ў далёкім і блізікім замежжы. Іх імёны будуць не толькі названы ў перыядычным друку, але і ўваблены ў падмурку помніка. У гэтым сэнсе ў мяне заўсёды перад вачыма велічны гмах Пражскага нацыянальнага тэатра, пабудаванага на сродкі чэшскага люду, імёны якога (а гэта тысячы ахвярнікаў) высечаны на падмуркавых камянях.

Угонар нашаму вядомаму скульптару Валяр'яну Янушкевічу. І справа тут найперш у прафесіяналізме. Гэта пацярджваюць помнікі Адаму Міцкевічу ў Навагрудку, Францішку Скарыне ў Лідзе, самы па часе апошні — Міхалу Клеафасу Агінскаму, які неўзабаве будзе ўстаноўлены ў Маладзечне, на які, дарэчы, побач з дзяржаўным фінансаваннем шмат ахвяравалі і простыя людзі. На сёння, без перабольшвання, Валяр'ян Янушкевіч, бадай, самы перспектывны беларускі скульптар. Кажучы так, найперш, вядома, маю на ўвазе талент. А ў дадатак да гэтага яшчэ і незвычайную працавітасць, апантанае ўвасабленне задумы, якая цалкам бярэ яго ў сваю абладу, вызначае рытм і лад жыцця, строгага і высокамаральнага.

Вырашана рабіць помнік, што адлюстроўвае волны і праўдзівы дух песняра. Таго Купалы, які вучыўся ў Маскве на курсах Шаняўскага — маладога, узнёслага, романтичнага, акрыленага, поўнага светлых надзей і спадзяванняў. Хаця меркаваць, што творцу можна навязаць сваё, гэта значыць, не яго бачанне і стыль — па меншай меры наіўна. Урэшце, нібыта і можна, але да чаго гэта можа прывесці — ці не найбольш паказальны і ўражлівы прыклад самога Купалы... Кожны сапраўдны твор мастацтва — з'ява непаўторная, самабытная і арыгінальная. Мастак можа ўсё выслухаць, але яго справа пагадзіцца ці не. Нейкі дыктат ці нават праявы яго ў дачыненні да такіх з усведамленнем уласнай годнасці творцаў, як Янушкевіч, проста выключаны, бо ў яго рука не падымецца рабіць тое, у што ён не верыць.

Мяркуецца, што помніку можа быць месца на Беларускім вакзале з таго боку, куды прыходзяць цягнікі з Беларусі і, натуральна, адходзяць назад. Месца на Беларускім вакзале прываблівае і тым, што тут штодзень праходзяць тысячы людзей, якія сцякаюцца сюды з розных канцоў свету. І хіба не радасна будзе "павітацца" нашаму суродзічу пасля магчымай доўгай расстані з тым, хто ўвасабляе сімвал, талент і годнасць Беларусі. Тут можна было б, бо месца ёсць, абладзіць утульны беларускі куточак, дзе б прадаваліся беларускія кнігі, сувеніры, аўдыё- і відэапрадукцыя. Але ўсё будзе залежаць ад гарадскіх улад Масквы.

Мемарыяльная камісія, а таксама ўрад Масквы ўжо прынялі рашэнне аб ушанаванні памяці нашага песняра. Трэба выказаць шчырае слова ўдзячнасці беларускаму пасольству ў Расійскай Федэрацыі на чале з паважаным надзвычайным і паўнамоцным паслом Уладзімірам Грыгор'евым, якое падтрымала захады грамадскасці і ўвайшло з ініцыятывай у маскоўскую мэрыю.

Застаецца пажадаць, каб задуманае здзейснілася і творчая Купаліяна папоўнілася да 120-годдзя народнага песняра яшчэ адным арыгінальным высокамастацкім творам.

Яўген ЛЕЦКА,
сустаршыня аргкамітэта.

РАДАВОД

Я сустраўся з імі ў Мінску, у інтэрнаце Цэнтра фізыхавання і спорту, дзе іх часова пасялілі перад ад'ездам на Нарач.

Узрушаныя, вочы гараць (упершыню ў Беларусі!), дзеці дружна адказалі на "добры дзень!" А калі я пачаў размаўляць з імі па-беларуску, засаромеліся. Не ўсе разумелі мае пытанні.

— Мы ж толькі вучымся!
Прышлося перайсці на рускую мову. Адказы пасыпаліся, як з рэжата.

Іх дзевяць дзяцей і дзве настаўніцы беларускай мовы і гісторыі з Казахстана. У горадзе Паўладары працуе грамадскае аб'яднанне "Нацыянальны культурны цэнтр "Беларусь". Пры ім ёсць беларуская нядзельная школа. З 25 дзяцей, што там вучацца, самыя старанныя атрымалі пуцёўкі ў дзіцячы летнік "Зубраня".

— Дзякуй нашай добрай сяброўцы, амбасадару Беларусі ў Казахстане Ларысе Пакуш. Яна сочыць за нашымі поспехамі і

БЕЛАРУСКІЯ ЗВАНОЧКІ З КАЗАХСТАНА

вось праз год вучобы зрабіла такі выдатны падарунак — мажлівасць наведаць Беларусь, — перакрывае дзіцячы гоман наступіца Алесь, маладая прыгожая дзяўчына.

Дзесяць 8—10 год, яны няўрымслівыя (будзе клопату Алесі!), раскажваюць:

— Мы ехалі на цягніку праз пел!

— А Мінск які вялікі! Паветра тут такое чыстае!

Алесь дае каментарый:

— Вакол Паўладара — стэпы. Зеленыя ў горадзе мала. Дзеці ў Мінску здзівіліся, што на клёнах і каштанах такое вялікае лісце. Пачалі зрываць яго, бо хацелі памацаць усё сваімі рукамі. Мусялі прытрымаць, каб не губілі прыроду.

— А мы бачылі на парканых малюні!

Я растлумачыў, што гэта "графіці", звычайная творчасць нашай моладзі, а потым падумаў: "Во! Пэўна будзе ў Паўладары восенню правяць тлетворнага Запада". Таму дамаўляюся, што, калі дзеці будуць вяртацца з летніка праз Мінск, зноў сустранемся і яны аддадуць мне для газеты свае малюні і допісы пра адпачынак на Нарачы.

Каб пазнаёміцца добра, пытаюся пра іх прозвішчы.

Чую:
— Я Саша Прыгодзіч! Мы гулялі па Мінску і былі ў "МакДональдсе!"

Пытаюся:
— І спадабалася?
— Спадабалася. Толькі драпікі смачнейшыя!

Беларус! Пра гэта і кажу. Дадаю, што прозвішча ў яго самае беларускае.

І тут пасыпалася:
— А мяне завуць Андрэй Папальнічкі!

— Я Маша Кавалёва!
Прыемна. Шукаюць звязкі ў роднай мове.

І раптам:
— Мой бацька — беларус! Але дома ён не размаўляе па-беларуску...

Бацька ёсць бацька. Трэба падтрымаць. Таму кажу:
— Ты ж яго навучыш!
Адказ стануць.

На развітанне чую:
— Да пабачэння!

І гэта ўжо па-беларуску. І чытаюць верш па чарзе, па радку, як вучылі ў школе:

Як умею, так і люблю
Родную бацькоўскую зямлю.
Васільковы бераг той ракі,
Дзе плылі Купальскія ванкі.

Некалі на беразе другім
Пройдзе хлопчык

з іменем маім.
Я гукну яго, і мне здаля
Адукаецца родная зямля...

Віктар МАЦЮШЭНКА.

УРАЖАННІ

ВАС ЧАКАЕ АКВАРЭЛЬНАЯ КАЗКА

Сцэнічны варыянт пірычнай камедыі Анатоля Дзялендзіка "Смак яблыка" ў Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы мае падзаглавак "Казка для дарослых". Дададзім ад сябе: "Казка акварэльная". Бо ўсё тут, калі можна так сказаць, выканана весела, лёгка, па-акварэльнаму. Чаго варта адны дэкарацыі да спектакля! З першай і да апошняй хвіліны тэатральнага дзеяства душу глядача цягне на сцэну, у навакольную радасць. І вось на гэтым летнім рознакаляровым фоне разыгрываецца душасуцяшальная казка пра ўзаемаадносінны паміж людзьмі розных кантынентаў, рас, сацыяльных груп, пра памкненні гэтых розных, але дзесьці на знакавай глыбіні чалавечага архетыпу вельмі і вельмі падобных адін да аднаго людзей. І ўсё гэта, безумоўна, ідзе ад праўды жыцця.

"Смак яблыка" — у асноў-

ным аповед пра нашу геаграфічную шырату, пра наш надта ж ужо няладны час. Але ў паказе і вырашэнні маральна-этычных праблем аўтар не кідае ў залу ні адной хоць бы крыху злоснай інвектывы. Карацей, ніякіх фундаменталізмаў і экстрэмізмаў. І ідзе гэта не ад наіўнасці, не ад наўмыснага няведання цяперашніх рэалій. Наадварот, на сцэне пануе ўстаноўка на мірнае вырашэнне, здавалася б, неперазольных калізій жыцця. І ўсё гэта здзяйсняецца праз акварэльную ўцягнутасць залы ў задуму аўтара, праз трапны гумар і бліскучую ігру артыстаў. Аўтар і артысты вельмі ўдала стварылі для глядацкай публікі "запаты сон".

У спектаклі заняты заслужаная артыстка Беларусі Зоя Белавосцік, народны артыст Беларусі Арнольд Памазан, Ігар Дзянісаў, Яўгенія Кульбачная, Алена Сідарава, Юлія Міхневіч,

Уладзімір Макараў, Віталь Макарэвіч. Усяму дзейству на сцэне вельмі пасуе і музычнае афармленне спектакля (кампзітар — лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь Уладзімір Кур'ян). Рэжысёр-пастаноўшчык — заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Генадзь Давыдзька, мастак-пастаноўшчык — Марына Баглова-Петэрсон, балетмайстар — народны артыст Беларусі Уладзімір Іваню. Распавядаць, прэпарываць у кароткай зацёмцы змест сцэнічнага ўвасаблення літаратурнага твора — справа няудзячная. А ў даным выпадку — тым больш. І таму застаецца адно: ісці ў тэатр і глядзець "Смак яблыка", перажываць светлы акварэльны настрой, вядома, не забываючы, дзе ты жывеш і што па-сапраўднаму трэба рабіць, каб пераіначыць гэта жыццё ў лепшы бок.

Яўген ГУЧОК.

МІНСК, ЗАХАРАВА, 28. ДОМ ДРУЖБЫ

«НЯВЕР — ЗЯМЛЯ НЯВЕРЦАЎ»

— так называецца фотавыстава, якая адкрылася ў мясцовай выставачнай зале.

97 чорна-белых і каляровых фотаздымкаў — гэта на сутнасці гісторыя невялічкага французскага гарадка Нявер за амаль стогадовы перыяд. П'ер Прэмеры зрабіў першыя фотаздымкі ў 1906 годзе і на працягу сямідзесяці гадоў фатаграфаванні свой горад і мястэчка. Калі ў 85-гадовым узросце ён адышоў ад прафесійнай працы, то яго дачка Монік Тур'е-Прэмеры прадоўжыла справу яго жыцця. Яна і прывезла гэтую выставу ў Мінск. Выстава — адзін з некалькіх праектаў, запланаваных і выкананых сумеснымі намаганнямі асацыяцыі «Нявер — Мінск» і таварыства «Беларусь — Францыя».

Нявер — невялічкі (50 тысяч

жыхароў) гарадок, але ж і адзін з найцікавейшых у Францыі, з багатай старажытнай архітэктурай і такімі ж старажытнымі традыцыямі. Монік Тур'е-Прэмеры ўпершыню ў Мінску, але ўжо паспела закахацца ў наш горад. Яна шмат фатаграфуе на вуліцах горада і спадзяецца, што атрыманы фотаматэрыял бу-

дзе асновай для новай выставы.

НА ЗДЫМКАХ: мінчане знаёмяцца з Няверам; фотамастачка Монік Тур'е-Прэмеры; пасол Францыі ў Беларусі Бернард ФАСБЕ віншуе Монік Тур'е-Прэмеры з адкрыццём выставы.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

ПАСЛЯСЛОЎЕ

Пачатак на 1-й стар.

вання», — растлумачыў прэзідэнт Міжнароднага грамадскага аб'яднання «Згуртаванне беларусаў свету «Бацькаўшчына» Радзім Гарэцкі.

Першы прэзідэнт «Бацькаўшчыны» Васіль Быкаў у адказ з'езд дадаслаў прывітанне. Яго зачытаў Радзім Гарэцкі.

У зале былі прадстаўнікі Міністэрства культуры і адукацыі, Дзяржаўнага камітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь, увогуле 149 запрошаных гасцей.

У час, калі «Бацькаўшчына» пачала ініцыяваць правядзенне з'езда беларусаў свету ў ліпені 2001 года, дзяржаўныя структуры прапанавалі не спяшацца, а правесці ў хуткім часе Кангрэс суайчыннікаў, на што будучы выдаткаваны дзяржаўныя сродкі. «ЗБС «Бацькаўшчына» адмовілася ад прапановы, матывуючы, што з'езд з'яўляецца выкананнем статутных абавязкаў і калі яго не правесці ў вызначаныя тэрміны, кіруючыя органы «Бацькаўшчыны» будучы нелегітымныя.

Так, у пэўным напружанні, пачалася праца з'езда. Потым, як звычайна, былі абраны рабочыя органы і зацверджаны парадак правядзення. Прагучалі асноўныя даклады Радзіма Гарэцкага «Беларусь і беларусы на мяжы тысячагоддзяў», Вітаўта Кіпеля (ЗША) «Беларуская эміграцыя: аналітычны аспект», Галіны Сяргеевай (Беларусь) «Беларуская супольнасць у постсавецкіх прасторах: сучасныя праблемы і перспектывы», Леаніда Лыча (Беларусь) «XX стагоддзе ў лёсе беларускага народа». Гэтыя даклады былі цікавыя не толькі інфармацыяй, а перш за ўсё клопатам аб захаванні беларускай супольнасці.

Як адзначыў прэзідэнт «Бацькаўшчыны», сустаршыня аргкамітэта па падрыхтоўцы з'езда акадэмік Радзім Гарэцкі, патэнцыял больш як 3-мільённай беларускай дыяспары выкарыстоўваецца вельмі слаба.

Паводле слоў дырэктара Беларускага інстытута навукі і мастацтва (ЗША) Вітаўта Кіпеля, аў-

НА ШЛЯХУ ЯДНАННЯ...

У МІНСКУ АДБЫЎСЯ ТРЭЦІ З'ЕЗД ЗГУРТАВАННЯ БЕЛАРУСАЎ СВЕТУ

тарэтат беларускай дыясперы ў ЗША сведчыць аб тым, што «Беларусь можа жыць сваім розумам». «Калі іншыя народы пакідалі радзіму, каб лепш жыць, то беларусы — каб выжыць», — заўважыў выступаюцца.

Паводле слоў кандыдата гістарычных навук Галіны Сяргеевай, за перыяд з 1992 па 1999 год у Беларусь вярнулася 275 тысяч беларусаў і 63 тысячы пакінулі межы сваёй этнічнай радзімы. Акрамя таго, больш за 20 тысяч беларусаў, падпісаўшы кантракты з замежнымі фірмамі, знаходзяцца ў часовай працоўнай эміграцыі, а каля 30 тысяч прадстаўнікоў карэннага насельніцтва краіны вядуць свой бізнес за межамі Беларусі.

Каб не вастрыня праблем, пачатак можна было б назваць акадэмічным, бо выступаючыя былі вядомымі навукоўцамі і апеявалі да абгрунтаваных фактаў. Праблемы экалогіі, эканомікі, дэмаграфіі, прычыны беларускай эміграцыі і яднанне беларускай дыяспары перад пагрозай асіміляцыі — вось толькі невялікая колькасць тэм, што прагучалі з трыбуны.

Арганізатары з'езда, згодна з папярэднімі заявамі, імкнуліся надаць сходу канструктыўны характар з мэтай кансалідацыі беларускага грамадства вакол нацыянальнай ідэі і захавання суверэнітэту Беларусі.

Чакалі выступленняў дэлегатаў. Вось тут праявіліся іх гарачы імпат. Адразу адчулася, што сабраліся людзі розных поглядаў. Дэлегаты з Усходу выказвалі пажаданні большай дапамогі з боку дзяржавы і ўпэўнена казалі, што яна павінна быць да іх бліжэй. Другая група, з заходніх краін, з сумам канстатвала слабасць Беларусі, што гэта дрэнна ўплывае на адносіны да нашай дыяспары ў краінах

іх пражывання. Толькі нямногія выказаліся за спадзяванне на свае сілы. Частка ж дэлегатаў сцвярджала, што Беларусь мае аб'якавыя адносіны да суайчыннікаў за мяжой і недаацэньвае іх мажлівасці працаваць на карысць Радзіме, што дыяспара можа быць прыцягнута да дзяржаўнага будаўніцтва. Але ўсе пагаджаліся ў адным: са стратай мовы і суверэнітэту Беларусь згіне, а за ёю і беларуская тоеснасць.

Выступленні раптам набылі новую інтанацыю: «Пэўна, ужо такая наша існасць — жаліцца і цярдзец, — сказаў адзін з дэлегатаў. — Пара ўжо выходзіць новы тып беларусаў — не памярчоўнага, якім карыстаюцца ўсе, хто больш нахабны, а больш зацятага ў мэце, каб не цярдзец здзеку. Нашы ж продкі былі такімі — варта паглядзець на гістарычны герб «Пагоня!»

Спрэчкі працягваліся ў перапынках, падчас прэзентацыі новых кніжак, кожны меў нешта сказаць і паслухаць.

Справаздачны даклад выконваючага абавязкі старшыні малой рады МГА «ЗБС «Бацькаўшчына» Валерыя Герасімава задаволіў не ўсіх. Спасылкі на недахоп грашовых сродкаў не прымаліся. Чупіся размовы пра адрыў згуртавання ад пэўных дыяспар, самаізаляцыю сяброў яе рады, адсутнасць ініцыятывы. Але ж у патрэбе існавання МГА «ЗБС «Бацькаўшчына» сумніву іхто не меў.

Першы дзень закончыўся прыгожым канцэртам мастацкіх калектываў «Алеся» з Таліна, «Тры Міколы» з Мінска, выступленнямі гурта «Ліцвіны» і іншых.

Раніцай 6 ліпеня каля 50 дэлегатаў з'езда, хто меў патрэбу ў неадкладным вырашэнні праблем сваіх згуртаванняў, скіраваліся на сустрэчу ў Савет Міністраў Рэ-

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

УБАЧЫЦЬ ФАРБЫ, КРАНУТЫЯ ЧАСАМ

У Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі прайшла выстава, прысвечаная 30-годдзю дзейнасці рэстаўратараў Пятра Журбея і Аркадзя Шпунта.

Кожная рэч, прадстаўленая на выставе, успрымаецца як фрагмент беларускай гісторыі, як сведка свайго часу. Лікі мінулага кожнай рысай сваёй нагадваюць пра непаўторнае майстэрства, талент беларускіх жывапісцаў і скульптараў.

Прадстаўленыя абразы і скульптура заклікаюць зазірнуць у мінулае, якое непарыўна звязана з будучыняй. Колькі здзекаў цярдзелі яны за ўсю шматпакутную гісторыю беларускага народа! Шмат абразоў загінула. А колькі вывезена за межы нашай краіны! Іх незлічона колькасць. Тая ж малая частка, што трапляе да нас, вельмі часта знаходзіцца ў жудасным стане.

Захаваннем, перадачай гістарычнага мінулага займаюцца і беларускія рэстаўратары Пётр Журбей і Аркадзь Шпунт, якія стаяць ля вытокаў фарміравання нацыянальнай рэстаўрацыйнай школы ў Беларусі. Пачаўшы працаваць як мастакі-рэстаўратары ў спецыяльных навукова-рэстаўрацыйных вытворчых майстэрнях з 1969 года, яны дасягнулі значных поспехаў у сваёй справе і

данеслі славу пра Беларусь за межы нашай краіны. Гэтыя майстры авалодалі цяжкай, карпатлівай справай — рэстаўрацыяй, якая вымагае вялікай упартасці і адданасці мастацтву.

Па накіраванню ЮНЕСКА П. Журбей і А. Шпунт выкладалі рэстаўрацыйную справу ў Нікарагуа, былі куратарамі ў Польскім інстытуце кансервацыі помнікаў, прымагі ўдзел у навуковых экспедыцыях Нацыянальнага мастацкага музея РБ.

Не пакінуў без увагі і музей Беларусі. П. Журбей і А. Шпунт дапамагалі ў наладжэнні экспазіцыі Нацыянальнаму мастацкаму музею старажытнабеларускай культуры, Веткаўскаму музею народнай творчасці, літаратурным музеяў у Мікалаеўшчыне і Вязынцы... Рэстаўрыравалі фрэскавы жывапіс у Пінску, Магілёве, Мінску.

У 1998—2000 гадах майстры адрэстаўрыравалі унікальныя абразы «Маці Боская Адзігітрыя Мінская», «Апостал Пётр», «Апостал Павел». На некаторых абразях пакінуты невялікія фрагменты, якія майстры не кранулі, каб мы маглі зазірнуць у мінулае і ўбачыць натуральныя старадаўнія фарбы.

Вялікі іх працы, а гэта больш за 200 твораў, былі паказаны на выставах у Беларусі, Расіі, Польшчы, Іспаніі, Францыі.

Вольга СВАНАРЭНКА, студэнтка Беларускага ўніверсітэта культуры.

прывітанне з'езду ад Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнкі, якое было зачытана дэлегатам у поўнай цшыні.

Работа з'езда працягвалася ў секцыях: «Беларуская дыяспара: праблемы і перспектывы», «Беларуская культура, адукацыя, навука, мастацтва на Радзіме і ў замежжы», «Беларуская суветная інфарматыўная прастора». Адбыліся сустрэчы на інтарсах з навуковай інтэлігенцыяй у Нацыянальнай акадэміі навук і з творчай інтэлігенцыяй ў Доме літаратараў.

Потым дэлегаты заслухалі справаздачу кантрольна-рэвізійнай камісіі і прынялі некаторыя выніковыя дакументы. У тым ліку Пастанову аб беларускай мове і праграму «Замежная беларуская супольнасць у XXI стагоддзі (Асноўныя дзеянні па кансалідацыі і дапамозе беларускай дыяспары на перыяд да 2005 года)». Апошняя атрымала заўвагу, што, наўмысна і не на карысць справы ўключаючыся ад супрацоўніцтва з дзяржаўнымі ўстановамі, кіраўніцтва «Бацькаўшчыны» ўсё ж мусяць звяртацца да іх па дапамозу.

Напрыканцы дэлегаты з'езда набылі кіруючыя органы МГА «ЗБС «Бацькаўшчына». Прэзідэнтам безальтэрнатыва абраны доктар гістарычных навук, прафесар Беларускага ўніверсітэта культуры Анатоль Грыцкевіч. Ён тут жа паведаміў сцішанай зале, што згодна са статутам згуртавання «Бацькаўшчыны» выходзіць з Беларускага народнага фронту і шэрагу некаторых грамадскіх арганізацый.

Вялікая рада ЗБС была абрана ў Колькасці 128 сяброў. Старшынёй вялікай, малой рады і ўправы абрана Алена Макоўская.

Віктар МАЦЮШЭНКА.

УРЫЎКІ З АПОВЕСЦІ

Не, ён не ганарыўся тым, што ён лепшы за Валодзю, бо ведаў свае заганы куды лепей, чым астатнія, у тым ліку і мамуля, якая абвінавачвала яго ва ўсіх смяротных грахах — што ён і пра дачку не клапаціцца, і што ёй, мамулі, не дае гэтулькі грошай, колькі ёй трэба... Не вінаваціў ён і Валодзю — не меў на гэта права: кожны жыве так, як умее, а хіба зэк — не чалавек?! Канечне, чалавек, але які нешта парушыў у самім сабе і тым самым здрадзіў — таму лепшаму, што было закладзена ў яго прыродай, — а якраз гэткай здрады — самому сабе — татка не дараваў нікому... Гэта не азначала, што ён пачынаў ненавідзець гэткага чалавека альбо казаў яму ў вочы тое, што пра яго думае; не-е, такі чалавек проста пераставаў для яго існаваць: ад чалавека заставалася адна абалонка, а сэрцавіна — дык яе, магчыма, ужо й не было... Каму гэтым займацца — шукаць згубленае, — татка не ведаў... Напэўна, таму, хто згубіў...

Аднак нечаканы мамулін выбар падштурхнуў татку да абсурднай спачатку думкі, што Валодзя і сапраўды лепшы за яго — за чалавека, які ніколі не здраджаў сабе, але які не ўмеў зарабляць грошы... Дык, яшчэ, ці кожны гэта ўмеў?!.. Кожны прыстасаваны да свайго... Валодзя, напрыклад, прыстасаваны выразаць з драўніны розных звяроў ды птушак... І нават — драўляныя ружы... амаль натуральныя... з драўлянымі пялёсткамі... тानीўкімі, трохі шурпаценькімі, але... нежывымі... Валодзевы пялёсткі — не дыхалі...

"І як будзе дыхацца мамулі сярод гэтых драўляных пялёсткаў?" — падумаў быў татка, але мамулі нічога не сказаў: стараўся пазбягаць непатрэбных ні яму, ні ёй размоў або сварак, бо любая заўвага, нават самая бяскрыўдная, успрымалася мамуляю як папрок, як намер прынізіць яе або проста зняважыць.

Але дыхалася ёй, відавочна, няблага: за драўляныя рэчкі, размаляваныя мамуляй, ды за іншыя свае вырабы Валодзя меў ад гандляроў сувенірамі нядрэнныя "зялёныя"... А за іх — і футра можна набыць, і туфлікі спраўныя... Ды і Любцы, глядзіш, тое-сёе перападзе... А што — расце ж дзеўка... Хутка ёй яшчэ больш спатрэбіцца... А татка дзе возьме?! Дэтэктывы ці палюбоўныя раманы не піша — не прыстасаваны ён да гэтага... Адно пра Любку, дачушку сваю, байкі прыдумляе... А за іх — хіба дадуць што?! Капейчыны нейкія ў параўнанні з "зялёнымі"... Нават на цукеркі добрыя не хоціць... Вось і мяркую — хто лепшы?!

Але ўсё гэта высветлілася потым. А тады — размова скончылася мірна: не пабіліся, не пасварыліся, нават па чарцы выпілі... Але без таткі: ён ужо даўно паставіў кропку на гэтым "зеллі" і не ўжываў яго ні ў святы, ні ў хвіліны горычы ці адзіноты — адвык...

Ён адно назіраў за Любкай: хто для яе новы мужчына ў хаце? І зразумеў, што проста дзядзька... Ні блягі, ні добры, хаця той і стараўся паддобрацца, але ў Любкі заўсёды была свая галава на плячах: ну, выбрала мамуля гэткага, то гэта ж яе справа... А Любцы — што выбіраць: у яе татка ёсць!

Лезці ў чужое жыццё — усё роўна як нешта красці... Таму татка і не цікавіўся ніколі, які ім там жывецца... "Ім" — азначала мамулі і яе новаму мужу... А Любка здавён — ад самага нараджэння — была для таткі асобнай дзяржавай, хаця, напэўна, і не здагадвалася пра гэта...

Толькі сумавала, калі татка доўга не прыходзіў... Ён прыходзіў бы і часцей, ды... Любка ж расла... І ён проста

чакаў, што вось яшчэ год-два — і Любка пачне прыходзіць да яго сама — без татавых запрашэнняў і мамулінага дазволу... Сама... Каб падзяліцца з таткам сваімі дзеўчынымі клопатамі і дзеўчынымі радасцямі...

ГУЛЬНЯ
Ў ПЕРЛЫ

Прыехаў татка да Любкі ў Зеленагорск, а яна — перад ад'ездам — наказвае яму:

— Ты наступны раз прывязі мне перлы, добра?

— Якія перлы? — здзівіўся татка.

— Ды мама ведае, дзе... — тлумачыць Любка. — У мяне на сталце... Там мяшэчак, маленькі такі... з цэлафану, а ў ім — перлінкі...

— А ты што з іх робіш?

— Ланцужкі сплятаю...

— Якія?

— Ды во, зірні! — адсоўвае манжэту сукенкі і паказвае ланцужок — тоненькі, з дробных каляровых зярнятак, — так і зіхцяць пад лямпаю.

І хацеў бы татка разгледзець дзеўчын цуд, ды зярняты такія дробненькія — як проса, — хоць яшчэ адны акулеры чапляй, такая ўжо з імі бяда: толькі памяняе шкельцы на лепшыя, толькі парадуецца з месяца які, што ўсё выразна бачыць, як яны гэтакімі самымі робяцца, як і папярэднія: татку ж трэба адначасова і ўдалеч пазіраць, і зблізу.

Татка не лянучца: калі ўдалеч, то другія акулеры бярэ, але надта нязручна гэта, дык ён, каб не траціць часу, бывае, аднымі і тымі карыстаецца. Так і псуе вочы — акулеры тут ні пры чым. Нядаўна во новыя прыдбаў, але пісаніны шмат было, дык ён Любчыны ланцужкі і разгледзець добра не можа. Бачыць, што прыгожа, а ў чым прыгажосць — і не разабраць яму.

Уздыхнуў татка ды пытаецца:

— А чаму яны ў цябе такія драбнюткія? Хіба буйнейшых не было?

— Ды дзядзька Валодзя гэтка купіў... — дзядзькам Валодзем, або проста Валодзем, заве яна цяперашняга мамчынага мужа, які нядаўна назусім пераехаў да іх.

— А дзе ён іх купляў? — цікавіцца татка. Не таму цікавіцца, што нехта чужы да Любкі клопат праявіў, а таму, што перлінкі драбней гароху, ды шчэ ўсе колеры разам — у адным мяшэчку — калупайся там, як курыца ў крупях.

"Не-е, гэтак шэдэўра не ўтвораць, — падумаў татка і прыгадаў раптам нямецкага пісьменніка Германа Гесэ і ягоны сапраўдны шэдэўр "Гульня ў перлы", які чытаў хоць і даўно, але памятаў добра. — Во і я ў

нешта гуляю, — пасміхнуўся татка, злавіўшы сябе на тым, што ўжо цяпер, размаўляючы з дачкой, перабірае ў памяці тыя крамы, дзе ён мог бы знайсці лепшыя перлінкі. Лепшыя — у сэнсе буйнейшыя, каб і без акулераў было відаць, што Любка прыдумала. — Бач, знайшоў сабе занятак! — зноў пасміхнуўся татка. — Здзяцінеў ці што?!"

Але нечаканы клопат адпавядаў таткаваму настрою, бо й сапраўды, нагадваў гульню: знойдзе ці не знойдзе?

"А ўвогуле, што такое наша жыццё, як не гульня?! — разважаў татка, едучы дадому. — У тое ці іншае — у даросласць, напрыклад, ці ў разумнасць... А зірнеш цяроза, то ніякая гэта не даросласць і не разумнасць, а самая звычайная, нават трохі смешная — бо гуляюць дарослыя — і зусім несур'ёзна па сутнасці гульня... Несур'ёзна таму, што не мае аднолькавых для ўсіх правіл: кожны прыдумляе свае — у залежнасці ад таго, як варушацца ягоныя мазгі... Ды шчэ жадае, каб па ягоных правілах гулялі астатнія... Часцей за ўсё — блізкія яму людзі... Ну амаль гэтак, як мы з Любкаю," — не пераставаў здэкавацца з сябе татка, бо адчуваў: імгненная думка, што ўзнікла ў той момант, калі ён убачыў Любчыны перлы, ужо не адчэпіцца ад яго, будзе несупынным вярэдзіць душу і падштурхваць да пошукаў. А што такое пошукі? Таксама гульня... Вось і замкнулася кола: з чаго пачаў — да таго і прыйшоў... Як тут не пасмяяцца...

З сябе — калі паска! А з Любкі — не-е! Не тое, каб ён ужо адразу хацеў ад яе шэдэўраў — над гэтым трэба й памучыцца, ды мо не адзін год, — але па сваім, даволі багатым — і не толькі жыццёвым — вопыце ведаў, што як няма чаго пад рукой — ці струманту адпаведнага, ці дэталькі якой, — то справа не пойдзе так, як належыць, а галоўнае — не ў смак! А шчэ калі й вопыту кот наплагаў, то і ў яміну — раз плюнуць! — скаціцца... У яміну — азначала прынізіць свае здольнасці, а прасцей — дык падумаць, што ты і сапраўды няўмека і што не варта было табе нават брацца за гэту справу... А хто дазволіць сабе такія думкі, то, канечне, не зробіць — якраз тое, што зрабіў бы, калі б пад рукой усё было...

Вось і вырашыў татка пахадзіць па горадзе ды пашукаць, дзе тыя перлы маюцца... У адным месцы спытаў, у другім, і нарэшце — у непрыкметнай такой краме — "Ласкуток" называецца, бо там не вялікімі кавалкамі тканіну прадаюць, а рэшткі... кавалачкі... ласкуткі, адным словам, — вось там і знайшоў ён тыя перлы — сярод гузікаў, зашчэпак ды рознага начыння для шыва...

Аж вочы разбегліся! Цэлая палічка ў вітрыне тых бліскавак! Ды праз шкло — адбіваецца ў ім то там, то там даўгавачныя

кія палоскі ад мноства лямпаў — і не разгледзець добра, дзе які колер.

Дык татка й папрасіў маладзенькую прадаўшыцу — практыкантачку, відаць, бо ў аддзеле разам з ёй сур'ёзная такая жанчына стаяла ў фірмовай вопратцы, але на памочніцу сваю ані не пазірала: хай дзёчо само кумекае, — дык татка ёй:

Анатоль КІРВЕЛЬ (Расія)

ЛЮБЧЫНЫ
ПРЫГОДЫ

— Вы лепей давайце ўсё, што ёсць. Во сюды, на прылавак, пакладзіце, а я ўжо выберу... Ды шчэ кардоначку якую дайце, — папрасіў татка, — ці аркушык паперы... бо завушніцы ды спражкі... яны ж блішчаць і самі ў вочы лезуць...

Практыкантачка цікаўна на татку зірк — нішто ў яе аб гэтым не прасіў — таргануліся насмешліва вуснейкі ды спыніліся: яна ж на працы! — але просьбу выканапа.

І татка, схіліўшыся над нечаканым багаццем — цэлая гурба пакецікаў! — пачаў адбіраць іх па колеру і раскладваў на кардонцы так, каб быў паступовы пераход — ад бурачковага, напрыклад, да светла-ружовага, потым ад цёмнай пагрозлівай сіначы да лёгкага празрыстага блакіту... Так і атрымалася ў яго як бы палітра: які колер табе патрэбны, такі і бяры...

Прынёс дахаты, высыпаў пакуначкі на стол і мяркую: а як жа Любка там, у Зеленагорску, з гэтымі пакецікамі разбірацца будзе: разрэжаш каторы, дык перлы і разляцяцца — пакоцяцца ў розныя бакі — шукай тады, куды якая ўшчамілася! Ды і стол у іх толькі наверх, у пакоі для гульняў, а там спакойна не сядзець — усё лётаюць, скачучы... Хіба на коўдры — у спальным пакоі, але як сядзеш на ложках, дык покрыва пад табой ўгінаецца — таксама нязручна...

Не-е, трэба гэткае прыдумачь, каб зернейкі ў нейкай схованцы былі, ды не ўсе разам, а паасобку: каб кожны колер у сваім аддзяленні...

Няма ў таткі такой скрыначкі, каб усё, як хацеў, размясціць, ды і ў "Ласкутку" таксама не было: там клопат, каб хутчэй прадаць, а каб зручна было — сам думаць!

І ўспомніў татка, што недзе ў яго шкатулачка драўляная была, так і не даробленая — чагосьці на той момант не хапіла, і татка яе закінуў... Пакарпаўся ў каробках — і знайшоў! Якраз тое, што трэба! І невысокенькая, і расчыняецца — з абодвух бакоў схованкі рабіць можна... Толькі як? Калі перагародачка, дык зноў нязручна — з куткоў тыя гарошыны выкалупаць... А мо не перагародкі, а ў парало-не ямачак нарабіць... Адно чым? Трубка адпаведнай — то дакладна няма, а коркі ад вінтавых бутэлек — дык яны нетрывалыя, умомант пагнуцца...

І тут цюкнула татку ў галаву, што недзе ў яго парожня бяшаначка ад в'етнамскага баль-

заму ёсць — акурат тое, што трэба!

Прабіў у верхняй накрывцы дзірачку, болцік туды ўставіў ды гайкамі замацаваў. А тады з гэтай самаробнай прыладай — на кухню! Фаерку запаліў, нагрэў накрывку да чырвані — і на паралон! Ш-ш-шык — і гатова! Роўненькая такая дзірачка выходзіць — нібыта і не сам рабіў, — і памеру адпаведнага: якраз усе пакецікі і ўлезуць — татка загадаў падлічыць, колькі тых дзірачак спатрэбіцца.

Прыклеіў паралон на донца шкатулкі — на абедзве яе палавіны, — паразраў пакецікі і павысыпаў перлінкі ў яміны — ну проста цуд! Сапраўды, як палітра!

А як жа зачыняць? Павысыпаўца ж зярняты-гарошыны! Пакумекаць трэба, каб трыма-ла іх нешта ў тых ямінках...

Гадзіны як не дзве валаводзіўся, пакуль з тонкага аргачнага шкла адпаведнага накрывкі павыразаў ды зашчэпачкі для іх зрабіў.

Як прыладзіў ды паспрабаваў расчыняць, то ажно ўздыхнуў з палёгкаю: не высыпаліся перлінкі — у сваіх ямінках заставаліся... Цяпер і дачушцы клопату вялікага не будзе: дзе хочаш, там і займайся — хоць на ложку, хоць на лаўцы — адно нанізвай перлінкі ды сачы, каб узор прыдуманы не парушыць...

Мусіў ужо і святло ўключыць — гэтак забавіўся! А як скончыў, то падумаў: а нашто ён гэтулькі часу на тыя перлінкі збэціў? Якая з таго карысць? Ці не ў дзяцінства пагуляць захацелася?!

Ды ведаў татка, што не адкажа сам на гэта пытанне: адказ Любка дасць, калі ўбачыць, што ёй татка зрабіў: ці пахваліць, ці проста дзякуй скажа — татка не ведаў. Ды што галаву ламаць?! Як адвязе, то ўсё сам і ўбачыць!

Прачнуўся ён у нядзелю ранім-раненька: каб не спазніцца на электрычку, як аднойчы было, бо пакуль накупляеш пакуначкі — пастаіш у чэргах, — дык, здараецца, і не разлічыш часу — ляціш наўскапыт да дзвярэй, што вось-вось зачыняцца!

Сеў у электрычку і — во дзіва! — праспаў усю дарогу. Ледзь станцыю сваю не прапусціў. Ніколі з ім такога не было. Звычайна ці кніжку чытае, ці перапісвае што — каб дома меней працы было, а тут...

Нешта здарылася з ім такое, што не заўважыў, як заснуў: відаць, цэлу ды галаву адпачынак спатрэбіўся, бо ўвесь тыдзень спаў мала — прыхапкам — хацеў хутчэй завяршыць вялікую працу, бо на наступным тыдні вольнага часу не прадбачылася...

А мо яно й лепей, што заснуў... А так бы сядзеў ды прымаркоўваў, як жа Любцы падарунок свой аддаць... У корпусе іхнім — дык там заўсёды штурханіна, асабліва ў нядзелю, бо не адзін ён — іншыя бацькі таксама да дзяцей сваіх прыезджаюць...

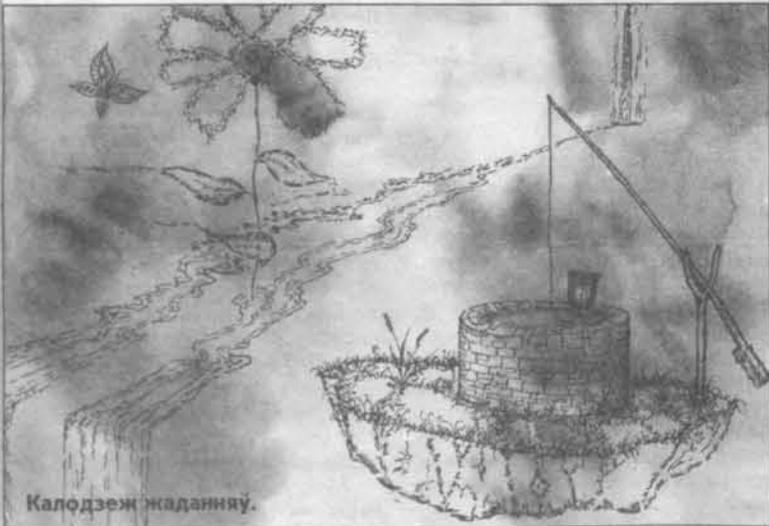
Канечне, Любка й сама магла б ва ўсім разабрацца, але лепей з таткам, бо там свае сакрэты меліся: як адчыняць, як накрывкі здымаць. І каб не пераблытаць, адкуль якая, бо хоць і аднолькавыя, дык не зусім — не зачыніцца тады шкатулачка... А як не зачыніцца, то і перлы парасыпаюцца...

І прыгадаў татка, што мінулы раз падзілі яны з Любкай у кафетэрыі непадалёк ад "Ласкуткі" — так іхні санаторый называўся.

КОНКУРС: «БЕЛАРУСЬ У МАІХ МАРАХ»

Добры дзень, «Голас Радзімы»!

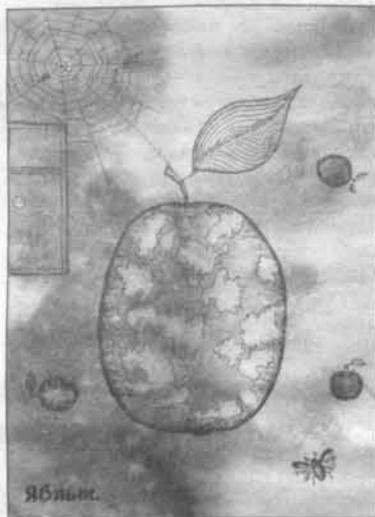
Піша вам Ігнаценка Мсціслаў з Малдовы. Я жыю ў горадзе Кішыніе, закончыў 11-ты клас. Кожны год бываю ў Беларусі. У Гомельскай вобласці, у вёсцы, жыюць мае бабуля і дзядуля, таму мне было што маляваць. Каб настроіцца, я ўключаў касету групы KRIWI, і гэта музыка дапамагла мне адлюстраваць на паперы мае думкі і пачуцці. Успаміны пра беларускую прыроду перанеслі мяне ў вёску на бераг рэчкі, дзе можна паслухаць цішыню, паглядзець на самае вялікае сіняе неба.

Калодзеж жаданняў.

Дамок.

Яблык.

СЕРЖЫКАВЫ АПАВЯДАННІ

ГЛІНА

Сержык — хлопчык цікаўны, дапытлівы. Нічога не міне, што новае трапіць яму на вока. От і на гэты раз. Вярталіся мы з ім з рэчкі, аж нехта, пакуль мы гулялі, пры нашай дарожцы выкапаў досыць глыбокую яміну. Для Сержыка і яміна цікавостка. Зазірнуў і я ў яе, але, праўда, ненадоўга. Зацікавіў яго пагорачак выкапанай глебы пры яме. Зверху яна была чырванаватая, вільготная, вязкая, камякамі.

— А гэта што такое? — пацікавіўся Сержык.

— Гліна, — кажу.

— А для чаго яна? Што з яе можна рабіць?

— Гліна, — кажу, — гэта такі спой зямлі, такая парода, якая разам з пяскокам ачышчае ваду. А з выкапанай зямлі гліны робяць розны посуд: таркеры, кубкі, міскі, розныя фігуркі, збанкі, варэйкі, цацкі, свістулькі... У нас жа дома ёсць розныя конкі, жабкі, зайчыкі, ліскі, сабачкі, пеўнікі, козлікі, свінкі... Ты ў іх свішчал. Дык яны якраз усе вась з гэтай гліны...

Цікава гэта Сержыку. Ён ніколі не

думаў, што ўсе свістулькі, у якія ён свішча дома, вась з гэтай вільготнай чырванаватай гліны, з гэтых камячкоў, што выкапалі з ямкі. Але ж не менш яму цікава, як людзі з гліны робяць розныя рэчы.

— А гліна, — тлумачу, — вельмі падатлівая. Капі яе ўзяць у рукі ды яшчэ вадой змачыць, яна стане такая ж мяккая, як пластылін, як цеста. І з яе можна, што хочаш, ляпіць...

Я ўзяў камячок гліны, скачаў з яго шарык і падаў Сержыку:

— Бачыш, якая гліна мяккая... Толькі што яна была камячком, а ўжо стала шарыкам, а з шарыка, калі захочам, можам зрабіць з табою якую-небудзь пасудзінку... Вось, глядзі, палчыкам націсьнем сярэдзінку, і ўжо можна наліваць у яе што-небудзь...

Сержык нагнуўся, таксама ўзяў грудку гліны ў ручкі і скачаў з яе шарык, а пасля выціснуў з яго невялікую пасудзінку...

— Ну што, цікава? — пытаюся.

— Вельмі цікава... Я набяру гэтай гліны ў вядзерца і буду дома што-небудзь з яе ляпіць.

— Добра, — згаджаюся я, — набірай. Але каб твая ляпнінка была

ПРАЦЯГ

ДА МОВЫ

Марнуюць цябе, мая панна, Гвалтуюць. І здзекліва сочаць. Жыццё тваё паламана. А ты спакою не хочаш?..

08.11.98 г.

Мэтры манархічных роляў Кпяць з аголеных гоняў... Перад намі ставяць умовы: Маўчаць ці пазбавіцца мовы...

17.02.2000 г.

НАПАМІН

Я пэндзлем Грунвальд малюю, Ды фарбы кладуцца брудам — Каго і пра што малю я, З вышыняў чакаю цудаў. Нам трэба назад азірнуцца: Блішчыць небасхіп крывава — У памяці ўскалыхнуцца Кайданы, падманы, аблавы. Стаім, размаўляем млява Пра водбліск зарніц нябесны. Хто ўскрыкне: «Грунвальду слава!»

Кахаюць галовамі сосны... Змагаліся існасць, галоснасць Са здзекам ў бязвольнай дзяржаве. Крыжацкай навалы нягноснасць Вісела над лесу крыжамі. Іржавасць памкненняў чужацкіх, Здранцвеласць, запыленасць душаў

Хадзілі па могілках брацкіх. Боль страты іх норавы рушыў. Ліцвіны змагаліся годна, Уздымалі харугвы да смерці. Трымаліся вершнікі годна. Адзін з іх — мой прашчур, паверце.

15.07.2000 г.

МУЗЫКА НАД СОЖАМ

На рацэ Сож недалёка ад вёскі Глушнеў звяняць цымбалы, граюць дударыкі, разносіцца вясёлы смех. Гэта выхаванцы з дзіцячага сада № 13 горада Крычава, дзеці рабочых аб'яднання «Крычаўцэменташыфер», прыязджаюць сюды, каб адпачыць, цікава правесці на прыродзе такі прыгожы летні дзень.

Фота БелТА.

Прапаную вашай увазе свае новыя вершы, якія з'яўляюцца працягам нашага знаёмства.

Першая публікацыя, у якой распаўядалася аб выданні першай маёй кніжкі вершаў «Кроў Сусвету», была ў № 48 за 1999 год.

Скончыла 10-ты клас звычайнай мінскай школы. У вольны час іграю на скрыпцы, фартэпіяна, гітары, хаджу ў тэатры.

Валерыя КУСТАВА.

У цямрэчы зорачкі мігцелі І нам ціхутка шапацелі: «Ды зразумейце вы, нарэшце, — Празрыста-простыя ўсе рэчы.»

05.12.2000 г.

ВЯРТАННЕ

Ваяры ідуць з паходняй, З перамогаю маркотнай. Іх мільёны адной волі, А астатнія — у полі.

Жабракі плятуцца збоку — На варожы шлях — ні кроку. Іх адданасць да Радзімы Усё ў істоце загубіла.

А за імі ўслед — сабака. Наглядзеўся бедны жахаў, Галаву паціху ўскінуў, Ён забыўся, што загінуў...

14.01.99 г.

Застанемся мы толькі крэсамі, Усходняй часткай, плошчай, адрэзкам. Будзем уступам ці інтэрмедыйяй І ніколі не станем сэнсам.

У жывапіснай дэкаратыўнасці Дыямент-эпітэт без месца. На абшарах зямной актыўнасці Нам дазволілі гэта дзейства.

Мы сялянскія зоркі-пацеркі, — Уласны воблік скарона-ніцы,

У люстэрка сябе не бачылі І цяргліва лязжым на паліцы.

Не ўяўляйце мой этнас архаікай, Неіснуючага гратэскам, Старажытнай забытай мазайкай, Паслухмяна-часовым пратэстам.

18.03.2001 г.

Па валожках і зорках прыйду да цябе, З пашанай зямлі пакланюся, Прыпаду да травы і расы у журбе — Ачышчуся і адмалюся.

Як дзіця да матулі грудзей маладых, Да чыстай вады прытулюся, І спатолю я смагу ў крыніцах святых, Свабодай вяртання нап'юся.

На выгнанні, чужына, гвалту і катуй! Расстання я больш не стрываю. Я ірвуся — пяху, маё неба, ратуй! Усё помню: Радзіму я маю.

30.03.2001 г.

АДКАЗЫ НА КРЫЖАВАНКУ, ЗМЕШЧАНУЮ ў № 23

- ПА ГАРЫЗАНТАЛІ.** 1. Гаспадыня. 4. Пасада. 6. Блазан. 8. Навучанне. 11. Акраец. 12. Сумленнасць. 15. Змена. 16. Швагер. 17. Гандаль. 18. Паўстанне. 24. Прытомнасць. 26. Скрынка. 28. Жальба. 29. Шчыліна. 31. Цвік. 34. Сцяг. 36. Студзень. 37. Кут. 38. Чуццё. 39. Клямка.
- ПА ВЕРТЫКАЛІ.** 2. Спатканне. 3. Ява. 4. Пан. 5. Духмянасць. 7. Аладка. 9. Алей. 10. Чацвер. 12. Сум. 13. Навіна. 14. Туга. 18. Прас. 19. Ашуканец. 20. Прыватнік. 21. Утульнасць. 22. Хмара. 23. Браткі. 25. Яна. 27. Пытанне. 30. Цуд. 32. Вейка. 33. Кнот. 35. Ягня.

Запісаў Уладзімір СОДАЛЬ.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з сусайчнікамі за рубяжом «Радзіма».

РЭДАКЦЫЯ:

Намеснік галоўнага рэдактара
Галіна УЛІЦЕНАК.
Адказны сакратар
Тацяна КУВАРЫНА.
Рэдактар аддзела — член рэдкалегіі
Яўген ЛЕЦКА.

Рэдактар аддзела
Алена СПАСЮК.
Аглядальнік
Віктар МАЦЮШЭНКА.
Спецыяльныя карэспандэнты
Яўген КАЗЮЛЯ,
Алесь МЯСНІКОЎ.

Нэллі ПРЫВАЛАВА.
Рэдактар-перакладчык
Святлана КАРПУЧОК.
Стыльрэдактар
Ірына КАЗЛОВА.
Тэхнічны рэдактар
Данута РАКАВЕЦ.

Наш адрас: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 213-31-97 (тэл.-факс), 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.
Адрас у INTERNET: <http://www.voiceland.unibel.by>. E-mail: voiceland@tut.by

Пазишы рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.
Палісіны індэк у Беларусі 63854.
Тыраж 2 015 экз.
Зак. 1715.
Падпісана да друку 9.7.2001 г. у 12.00.

Газета набрана, зварстана і аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку». (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).